

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kladóhivatal:
Budapest, V., Váci-körút 18.,
Telefonszám: 95—28.

POLITIKAI JELLEGŰ,
ZSIDÓ FELEKEZETI ÉS TÁRSADALMI HETILAP.

Szerkeszti: SZABOLCSI MIKSA.

Előfizetési feltételek:

Egész évre házhoz küldve 16 kor.
Félévre 8 »
Negyedévre 4 »

MEGJELENIK MINDEN VASARNAP.

Cionisták a reichsrathban.

Irta: Mezei Ernő.

A cionizmus fényes győzelmet vívott ki. E fényes győzelme folytán a cionizmus tökéletesen megbukott. A cionizmus csodás hódító erőt fejtett ki. És hódító propagandájával a cionizmus légbe röpitette önmagát. Fényes győzelmeken, csodás hódításokon át világossá vált a világ előtt, hogy a cionista eszmény lelkes hívői úgy általában nem tudják, mit akarnak, nem értik saját eszményöket és még csak az embereket se képesek kiismerni, akiket irányzatuk képviselésével megbizhatnának. Viszont azonban bőven akadnak már, számító vállalkozók, akik jól tudják, mit akarnak maguk a cionismustól, jól értik is, mikép lehessen a cionista tömegek naiv érzését és lelkes képzelődését kiaknázniok.

Ezt a jellemzést mi sugallja nekünk éppen e pillanatban, kell-e azt magyaráznunk? Aki csak a mai európai zsidóság ügyei iránt érdeklődik, nem bámul-e meredten arra a különös, rejtelmes, szinte boszorkányos tüneményre, mely az osztrák választások özönvizéből mint galíciai *cionista* párt emelkedett ki. Csakugyan különös mód kedvezett a cionista uraknak Izrael istene. Nemcsak, hogy a külön kikerekített zsidó kerületekben juttatott nekik mandátumokat a feltüzesegett hitsorsosi buzgalom, de Galiciának felette bonyolult és kisebbségi képvisellel összekapcsolt választási rendje mellett megesett az is, hogy egy-egy kerületben a pótválasztásnál a cionisták legkisebb pártját segítette győzelemre a lengyeleknek és ruthéneknek egymás iránt való halálos ellenségeskedése. Így a ketté vált nemzetiségi hullámok között szerencsésen átlábolták saját külön vörös tengerüket, amelybe a helyi Faraók belefutak és mint külön frakcio, ime bevonultak az osztrák parlament sivatagába, amely nekik az ígért földre szolgáló ut legyen. Csak éppen a Mózeszt nem látjuk hozzá.

De most helyet foglalván az osztrák parlamenti pártok vegyes gyülekezetében, megala-

kulván annak rendje és módja szerint külön elnökkel és jegyzővel, az egész világ csodálkozva kérdi, mi lehet az ő parlamenti programjuk, politikai irányzatuk, működési tervök? Talán úgy kezdenék meg parlamenti tevékenységöket, hogy átvennék a leghirhedtebb antisemita javaslatok örökségét és sürgősen fölszólítanák a kormányt, hogy őket és választóikat Palesztinába küldje, lehetőleg expressz vonattal? Vagy talán úgy értelmeznék cionista programjukat, hogy külön területi és nyelvi autonómiát fognak követelni közigazgatásban, törvénykezésben, kulturai intézmények tekintetében, mint a csehek, a ruthének, a szlovének, a déltiroli olaszok? — Hol van az a geográfiai meghatározás, a mely erre alapul szolgálhatna, akár csak saját választókerületeikben is? Vagy talán követelni fogják, hogy *zsargon* beszédeiket teljes szövegükben a parlament jegyzőkönyvébe foglalják, ahogy a csehek saját nyelvükre nézve követelik. No, a jeles fiskálisoktól és tanároktól, kik most a cionizmus parlamenti uttörőül kívánnak szerepelni, saját hozzátartozóik ugyan sohasem hallották a *zsargon* édes zengzetét.

Nyilvánvaló itt, hogy az a veszedelmes szélsőség, amelynek tüze a cionizmus mozgalmát kezdettől fogva oly nyugtalan lobbanásokkal világította be, ad abszurdum fejlesztette magát az ügyet is. A cionizmust, ahogy első tervezői fogalmazták, első sorban nagyszerű humanitárius gondolatnak kellett tekinteni. Ahogy Herzl és társai tervök erkölcsi alapjait megállapították, vagy amilyen célokat Zangwill és társai kitűztek: lehet a cionizmusban nemes és gyönyörű organizatorikus eszmét is látni, mely az üldözötteknek és kizártaknak arra is módot kíván teremteni, hogy idegen befolyástól háborítatlanul, speciális faji tehetségeik minden értékét kifejthessék, külön politikai szervezetök talajából egy eredeti kultúra virágjait nevelhessék. Széles tömegekben ez az eszmé ősi ösztönöket, forró képzeteket is élesztett fel és ezzel a hatásával a zsidó léleknek igen jellem-

zetes tükörképét vetette az idők áramlataira.

Ellenben az, ami most mint parlamenti cionizmus lép a színtérre, a cionizmusnak az a sajátos vonása, amely mindig mint az elmérgesedett egyéni önérzetnek karrikaturája ríkitott szemünkbe. A cionisztikus elszigeteltség, a száműzöttség és kivándorlás programját vállalják el látszólagosan olyanok, akik nemcsak, hogy a hazában kívánnak maradni, hanem benne törvényhozói tisztességre pályáznak, más pártokkal való vitázásban az állam minden politikai és társadalmi problémáját gondolják felölhelhetni. Önmagában milyen ellenmondás! Tessék hozzávenni az új frakciónak büszke kijelentését, hogy feladatuk leszen a zsidó önérzetet minden alkalommal erélyesen megvédeni. Tapsolunk neki, szívből helyeseljük, de éppen azért miféle közösségben van ez a szép feladat a cionista állásponttal? Persze, vettük észre, hogy a cionista védőknek van külön fajtájú önérzetük, amelyet úgy, mint általában minden hevületöket, csak a mocskosabb támadások szuggeszciójának köszönhetnek. „A zsidóság nem vallás, hanem faj,” ez volt az antiszemitizmus leghirhedtebb üvöltése. A cionista köröknek tehát szent ihletök, hogy nekik különösképp ezt a faji önérzetet kell kitüntetniök. Szép dolog ez is, a zsidóságnak, mint fajnak védelmében is a történelmi glória minden sugárzását lehet felölteniök. Ámbár azt senki sem fogja megérteni, mért kelljen erre egy külön pártszervezet létezését fektetni. De már felette furcsa és föltétlenül elhibázott dolognak tetszik, ha ennek a faji önérzetnek diadalmas képviselőre az olyas álláspontot választják, amely a zsidóság ellen felhozott hazug vádakát legjobban igazolhatná. A cionizmus elvi kijelentésével olyas köztudomásu eszmék vannak kapcsolatban, amelyek sohasem számíthatnak tekintetbevételre, sem az állami hatalom, sem a polgári öntudattényezői részéről, mert éppen az állami szervezet természetébe, a polgári közösség alapjába ütköznek bele. Hogyan akarják a zsidóknak a honpolgárok között való becsültetést és közjogi respektáltatást biztosítani, holott következetesen magyarázva az ő irányzatuk az, hogy a zsidókat ne is nézzék honpolgároknak? Azt az elkapatott szabólegényt utánozzák-e, aki hencegve furakodott be a nagyurak báljába, azután az idegen társaságban elszontyolódva kiáltozta: Dobjatok ki, csak szabólegény vagyok.

Igazán jellemző példát láttunk erre Oroszországban. A most felosztatott дума egyik utolsó ülésén Stolypin miniszterelnök kifejtette a kormány álláspontját a zsidóemancipáció dolgában, még pedig akképpen, hogy teljesen elfogadja

a vallások jogegyenlőségének elvét, de a zsidók polgári állását mégis csak korlátozásnak kell alávetni, mert a zsidóságot nem pusztán mint vallást, hanem mint különös fajtájú nemzetiséget kell megítélni. A дума többsége emelkedett szabadelvű felfogásából ezt a nemzetiségi osztályozást határozottan visszautasította és tiltakoztak ellene a zsidó képviselők is. Vajjon a faji önérzettel páncélozott cionista szószólóknak, ha ők is a dumában ülnek, nem az lett volna-e elvbéli kötelességük, hogy lelkesen helyeseljék Stolypin álláspontját és megfelelő gyakorlati alkalmazás gyanánt kérjék nyomban való kiakolbóltatásukat is? Ugyancsak megszégyeníthették volna a дума nemes liberálizmusát.

Bizonyára még a legpiszkosabb víztől sem szabad visszariadnunk, hogy az igazság beleesett gyűrűjét kihálászszuk. De szándékosan mocskosabbá tenni a vizet, csak hogy a gyűrű kihálászása nagyobb megerőltetéssel járjon, ez már furcsa bravurmutatvány. Pedig ez a cionizmus viszonya az antiszemitushoz. Hiába, akármely oldalról nézzük, akármennyi ismertető jelt szedünk össze, az osztrák parlamenti cionizmusban nem tudunk fölfedezni mást, mint az elfajult nyilvános élet általános tünetének, az erőszakos stréberségnek egy új uttörését. Az a nagy tűzáradat, annyi hitnek, akaratnak és lelkesedésnek lángjai, amelyek a cionizmus mozgalmában ömlöttek össze, vajmi kevéssé bírtak eddig előmozdítani a cionisztikus apostolság által kitűzött célokat. De már elegenden akadnak, akik a szép tűz forraló erejét ki tudják aknázni, hogy külön levesöket (amely talán nem is egészen kóser) megfőzzék mellette. Parlamenti cionistáknál első sorban a cionizmust nem lehet komolyan venni. Ez a kis hűtlenség még hagyján, ha egyébként az idők követelte hivatást tudnák betölteni. De a nagyobb baj, hogy éppen zsidó számbavehetőségüket rontják meg és még inkább a zsidó szolidaritás érzését tagadják meg éppen ott, ahol az ellenségek szünetlen támadásai ellenében minden zsidó egyesülés önérzetének kellene tündökölnie. Ezzel a parlamenti cionizmussal a cionista mozgalom a Jeruzsálem felé vivő úton ime eljutott *Makóig*, vagyis arra az állomásra, amelyet a közmondás Jeruzsálemmel ellentétes sarkpontnak tart.

Glosszák a hétről.

□ Cionista Mór már megtette kötelességét. Mór elmehet. A Reichsrathban fölkelt az egyik cionista, beszélt és általános derűtséget keltett. Nemcsak a Reichsrathban derültek azon, amit mondott, hanem mindenütt, ahol okos emberek laknak. A Reichsrath első ülésein választási gravámeneket soroltak fel az új kép-

viselőik. Ekkor tartotta szűzbeszédét az egyik cionista és ő is bepanaszolt valakiket. Mit gondolnak, kiket panaszolhat be egy cionista? Eltalálták, zsidókat. A zsidó polgármesterek és előjárók ellen voltak a cionistának súlyos vádjai. S a világ elmosolyodhatik rajta: ime, kezdik már a cioni állam megalapítását, már nem tudnak megférti maguk között, már verekednek. Ugyan válasszanak hát királyt, vagy elnököt maguknak ezek az emberek, akik egymást becsülik a legkevesebbre és egymás felsőbbbségét türik a legnagyobb keservességgel!

Komolyabb kérdéseket is fel lehet azonban vetni a panaszkodó cionista számára. Például azt, hogy mi köze neki Ausztria városainak polgármestereihez és előjáróihoz. Hiszen őneki ezek csupán átmeneti emberek, akiket úgy itt fog hagyni, mint Szent Pál az oláhokat s megteheti, hogy a bűnösöket nem viszi magával Palesztinába és mondjuk, ha kegyelmes akar lenni velük, kiviszi ugyan, de nem teszi meg sem polgármesternek, sem előjárónak. Mit panaszkodik hát a cionista? Minek akarja megjavítani a zsidó polgármestereket és előjárókat, hiszen ha ezek rosszak, annál jobb kedvvel vándorolnak zsidó alárendeltjeik az Igéret földjére.

És még egy kérdést: Szándékuk a cionistáknak állandóan kipellengérezni és támadni a többi zsidóságot? Mert hiszen akkor annak szintén be *kell* vonulnia a parlamentbe, ámbár mély és helyes szempontok visszatartják ettől, csak azért, hogy cionista testvérei ellen védekezhessék. Vagy pedig meg kell bízni például a keresztény-szocialista pártot a cionistákkal szemben való állandó védelemmel. Amibe esetleg Lueger nem volna hajlandó belemenni. Hogy azonban ezek a kinos esélyek elő ne álljanak: cionista mórok, menjenek ki önök a parlamentből. Már voltak benne, már tudják milyen ez a dicsőség, már nevetségessé is váltak. Mit akarnak még?

*

Egy zsidó templom alapkövetételénél megjelent egy király és barátkozott a rasekóllal és kezelt a rabbival. Aztán beszédet is mondott a zsidók egészségre, letette az alapkövet és visszament a palotájába. Főösleges hozzátenni, hogy ez nem minálunk történt. A király nem első Ferenc József volt, a templom nem az új budapesti zsinagóga. Belgrád volt a színhelye az eseménynek és Péter király a cselekvő hőse. Mert még a Balkánon is bátorság kell ahhoz, hogy a felséges ur ilyet tegyen. Vagy inkább: a Balkánon sokkal inkább, mint erre nyugaton. A Balkánon műveletlenek az emberek és nem törődnek bele olyan könnyen abba, hogy a királynak a zsidóval is csak úgy kell érintkeznie, ha alattvalója, mint akármi más vallásuval.

Mindamellett nálunk régesrég nem történt ilyesmi. A király 1877 óta, amikor a rabbiszemináriumot meglátogatta, egyetlen zsidó közjótékonyági intézmény alapításán vagy megnyitásán meg nem jelent. Holott ezek az intézmények többnyire csak pénz-alapjukban voltak zsidók, jótéteményeikben valláskülönbségre nem

tekintettek. Pedig lett volna alkalma őfelségének a megjelenésre. Három árvaház, két kórház és három nagy iskola jött létre azóta. És lesz is alkalma. Nemsokára megnyílik a zsidó vakok intézete, majd a zsidó gimnázium is.

Reméljük, hogy ezt az utóbbit bizonyára megtiszteli a király látogatásával. A kormány is meg lehet győződve erről s mert hosszúéletűnek akarja tudni a felséges urat, egyre huzza-halasztja ennek a gimnáziumnak az engedélyezését, hogy a királynak minél később, majd évek múlva kelljen csak meglátogatnia.

Lehet, hogy így van. .

*

Szegény fiu, tévedt; rosszul választotta meg az alkalmat, vagy az alkalom nem volt végig kedvező, vagy... nem tudom mi egyéb hiba volt, de a fiu rosszul járt. Arról a fiatalemberről beszélünk, akiről önök is hallhattak már. A fiunak most kellett volna érettségiznie, de gyöngén állt és lelkiismeretlen emberek azzal kecsegtették, hogy ha vallást cserél, megkönnyíti a maturáját. Pedig, hogy állást kaphasson, maturálnia kellett. Tehát kitért. Az érettségin át is bocsátották. De most jön a bökkenő. Kapott ugyan ajánlólevelet egy budapesti kereskedőcéghez s be is mutatkozott és minden rendben lett volna s ekkor kiderült, hogy a fiu keresztviz alá állt. A zsidó főnökök kellemetlennek érezték az esetet és utóbb lemondtak a kiváló szerencséről. A fiu állás nélkül maradt, mert más pozíció nem volt üresedésben. Tehát, hogy állást kapjon, maturáznia kellett, hogy maturázhasson, ki kellett térnie, de ennek következtében nem kapott állást...

Fatális eseményláncolat, de van benne valami, amit helyeselni lehet. A fiut persze nehéz vádolni, mert fiatal, meggondolatlan és cselekvése horderejét ésszel még föl nem érő. Ellenben lehetne szólni néhány szót a szülők és professzorok lelketlenségéről... De erről sem beszélünk, mert szűk a keret és sokat, nagyon sokat kellene mondani. Kinos és szomorú dolgokat, amik összeszorítják az ember szívét...

Aktuális beszélgetések.

— Ön, ezek szerint, azt hiszi, hogy Rakovszky egészen véletlenül és minden hátsó gondolat nélkül vette észre, hogy a Ház alkalmazottainak esküjéből a király iránt való hűség egykicsit kimaradt?

— Természetesen azt kell hinnem, mert hiszen Rakovszky szövetségese és fegyvertársa azoknak, akik a törvényjavaslatot beterjesztették; világos tehát, hogy nem akarhatta kényelmetlen helyzetbe sodorni őket.

— Itt a tévedés. Ön mindezt a politikai becsület alapján állva gondolta el, Rakovszky azonban egészen más alapon cselekedett. Mert ne feledje el, hogy Rakovszky néppárti és ez, noha a pártnak rövidke kis multja van, máris egészen különös dolgokat jelent.

— Többek közt?

— A néppártnak szabad szövetkeznie mindenki-
vel, de nem szabad betartania a szövetkezés feltételeit
senkivel szemben sem. A néppártnak állandóan a nép
felé kell kacsintania, de folyton az udvar felé kell
meggörnyednie és igyekeznie kell azon, hogy miután
népet, szövetségeseket és mindenkit becsapott, végül
még az udvart is becsaphassa, mert a néppárt amilyen
rossz a nép gyámolának, politikai küzdőnek, éppen
olyan rossz lesz az udvar szolgájának is.

— Ez a néppárt?

— Ha nem tévedek, ez. Mert az események engem
igazolnak. Nézzen csak vissza egy kicsit. A néppárt
ígérte annak idején a legtüzetesebben az általános
választói jogot és most a néppárt igyekszik a legtüze-
sebben agyoncsapni a reform eszméjét. A néppárt örült
legjobban a negyvennyolcas párttal való szövetkezésnek,
amelyet például a szintén szövetkező alkotmánypártiak
meglehetősen savanyu képpel fogadtak, s azóta a nép-
párt köpött bele a legerélyesebben a negyvennyolcasok
levesébe, sőt azt a hyperszemtelenséget is elkövette
néhányszor, hogy miután beleköpött, még ő mutatott
rá — a közvélemény számára, — hogy nini, nem
egészen tiszta ám a leves.

— Hogy tartozik ez a mostani esetre? Ez egy-
szerűen egy kis királyhűség és semmi egyéb. A nép-
pártot mindig a dinasztikus érzések jellemezték.

— Mindig, valahányszor hasznót remélt belőle.
Ellenben annak idején Rakovszky énekelte legharsá-
nyabban és leghamisabban a Kossuth-nótát, amely
némileg tüntetés volt a király személye ellen. Most
ellenben a király személye mellett és a fegyvertársak
ellen jó tüntetni. Tudja, én hajlandó vagyok a leg-
messzebbmenő következtetésekre is.

— Melyek azok?

— Én meg vagyok győződve arról, hogy Rakovszky,
még mielőtt tárgyalásra került volna ez a kis törvény-
javaslat, már tudta, hogy nem a királyra esküsznek
benne, de azért senkit sem figyelmeztetett rá, hogy jó
volna pótolni a hiányt. Mert azt hiszi ön, hogy
Rakovszkynak az a tény fontos, hogy mire esküsznek
a Ház tisztviselői?

— Az indítványából azt kell hinnem.

— Dehogy. Rakovszkynak a felszólalás kellett.
Ha ő csendben és nyilvánosság nélkül elolvassa a javas-
latot és konstatálja, hogy hiba van benne és csendben
kijavíttatja — így kellett volna tenni, mert kellemetlen
kérdésről volt szó —, akkor nem állhatott volna fel,
nem hozhatta volna más pártan levő kenyeres pájtásait,
akik a miniszteri székeken ülnek, a legkinosabb hely-
zetbe s főként nem értesíthette volna az udvart arról,
hogy szemben azokkal, akik nem akarnak a király sze-
mélyére esketni, itt van ám egy másik párt, amely,
bár barátságban van amazokkal, nem engedi el a
királyhűséget.

— És mit gondol, az udvar észreveszi ezt az
ajánlkozást és van a néppártnak jövője?

— Nem gondolom. A politikai szélhámosoknak
csak pillanatnyi karrierjeik vannak. Szegény udvar
ugyanis már nem tudhatja, mit szélhámol Rakovszky:
a kurucságot, vagy az aulikus érzelmeket s valószínűleg
abban állapotodik meg, hogy mindakettőt szélhámolja és
füttyöl reá is, érzelmeire is.

*

— Tudja ön, hogy a portugál királyi családnak
mi a vezeték és a keresztnéve?

— Nem tudom, mert a királyi családoknak ren-
desen a legágasbogasabb családfái vannak és a mostani
portugál királyról csak annyit tudok, hogy egy kicsit
Kóburg-Koháry, egy kicsit braganzai.

— Tehát egy kicsit braganzai is?

— Feltétlenül az, mert különben nem kerülhetett
volna a portugál trónra. De miért fontos ez?

— Mertha braganzai a portugál király, akkor igen
jó érvet lehet a kezükbe adni mostani ellenfeleinek, akik
forradalmat akarnak csinálni és igyekeznek megsza-
dulni a királyi családnak mind braganzai, mind Kóburg-
Koháry ágazatától.

— A portugál királyi család ereiben zsidó vér is
csörgedez.

— ??

— Az, zsidó vér.

— Ez roppant súlyos állítás, amit bizonyítás nél-
kül senkinek sem szabad az arcába vágni?

— A bizonyíték benne van Portugália történetében.
Ismeri ön Pombal márkit?

— Nincs szerencsém.

— Nem úgy értem, személyesen nem is lehetett
hozzá szerencséje, mert ez a szépnevű ember 1772-ben
elhunyt. De hallotta-e a nevét?

— Nem is hallottam.

— Nos, ez a Pombal márki igen nevezetes por-
tugál államférfi volt a tizenennyolcadik században és por-
tugál Bismarcknak is nevezik, mert szintén vaskezü
politikus volt. Elég, ha annyit mondok, hogy ő kerget-
tette ki Portugáliából — gondolja el: Spanyolország
töszomszédságából! — a jezsuitákat. Ezzel a Pombal
márkival kapcsolatban derül ki a portugál történetből,
hogy a Lisszabonban uralkodó királyi család némi ro-
konságot tart a választott néppel.

— Halljuk, hogyan?

— Mindjárt kiderül. Pombal márki miniszterelnöke
volt I. Jaime királynak, aki nem a világ legokosabb
embere volt. Ez azonban annál kevésbé mutatkozott
szükségesnek, mert viszont Pombalról azt lehet mondani,
hogy nálánál okosabb ember akkoriban alig volt Európá-
ban. Mindamellett a király is akart tenni valamit népe
érdekében és pedig, ha már tenni akart, királyok szo-
kása szerint, a főpapságon és a főnemességen szerette
volna kezdeni. Magához hívatta tehát Pombalt és azt
mondotta neki: „Dom Sebastiano, jól tudod, hogy fő-
papságom és főnemességem vére zsidó vérral nagyon
megmételyezve, még azokból az időkből, midőn elő-

deimnek elég szerencsájuk volt a zsidókat országból kikergetetni. Tudod, hogy akkor a kikergetés előli féltelmükben a leggazdagabbak kitérték és házasságokkal elkeveredtek főrangú embereink családjába. Ki kell tehát kutatni ezeket a családokat és tagjaikat nagy, hegyes süveg viselésére kell kényszeríteni, hogy a további keveredésnek ilyenképpen eleje vétessék.

— És kikutatták a családokat?

— Várjunk, a históriának folytatása van. Pombal helyeselt és másnap a szokottnál korábban jelentkezett audienciára őfelségénél. De egy inas volt vele, a hóna alatt csomaggal. — „Miért jössz ily korán és mit hozol magaddal, Dom Sebastiano?” — kérdezte a király. — „Felség, sietek a zsidókkal elkeveredett családok kikutatásával és sürgősen bejelentem az eredményeket.” — „És az inas?” — „Az inas is hozzátartozik az eredményekhez, az inas három hegyes süveget hoz magával.” — „Három süveget? Kinek, minek?” — „Három zsidókkal elkeveredett család egy-egy tagjának. A lisszaboni bíboros érsek ő eminenciájának, nekem, a miniszterelnöknek és felségednek, a királynak.” — És Pombal sorra bebizonyította, hogy mindahármojuknak van közük a zsidókhoz...

Kileste: *Dixi.*

A magyarországi zsidóságról.

IV.

A magyar zsidóság lebecsülésére készült, botlásokban dus statisztikai „mű” az iskolázó zsidóságot is szorgosan vizsgálja. Az óvóiskoláknál kezdi és Hencz Károly néppárti nyársaló urnál végzi, aki legalább a főiskolákon kontingentálni kívánná a zsidókat. Azután Kasszandra-jóslásra adja bus fejét: félszázad múlva elérünk odáig, hogy a főiskolákon kerek 100 százalék lesz a zsidóhitű hallgató, ami azt jelentené, hogy több mint 18 millió máshitű lakosság a kultúrát teljesen átengedi a kilencedfélszázézer zsidóhitű lakosságnak. Vak dühében a máshitű lakosság kulturtörökvéseit és kultureréjét ennyire lefokozza a kitünő statisztikus, amit bizonyára nagyon megköszönnek neki a fajmagyar- és a magyar imperium-elmélet hirdetői...

De menjünk sorjában.

A sajtóságos szolgálatra vállalkozó munkát mindenekelőtt azon akad meg, hogy 1905-ben a 3,125.121 tanköteles korban lévő közül, amely csoportban 133.211 a zsidóhitű, csak 101,466, vagyis a zsidó tanköteleseknek 76,17%-a járt iskolába. Ebből a statisztikailag kimutatott és csak az anyaországra vonatkozó tényből azt a következtetést vonja le, hogy a zsidó 10 éves korától kezdve vagy szakiskolába, vagy középiskolába jár. Ez így nem áll. A statisztika egészen világosan a tankötelesek közé sorolja a 6—14 éves gyermekeket, sőt a 15 évnél idősebb iparos- és kereskedő-inasokat is. Mivel pedig a zsidóhitűeket tankötelesség dolgában nem kezeli külön korcsoportosítás szerint, ennél fogva a tény az, hogy a 101,466 vagyis 76,17%-nyi iskolábajáró tanköteles zsidóhitű közé a 10—14 éves

gyermekeket, sőt a 15 évesnél idősebb iparos- és kereskedő-inasokat is beleszámítja. Ha a szerző föltevése megállhatna, akkor ugyanolyan joggal lehetne azt állítani, hogy az iskolábajáró tankötelesek kisebb arányát szolgáltató görög-katholikusok (64,21%), görög keletiek (69,49%) és egyéb vallásúak (53,66) is 10 éves kortól szak- vagy középiskolába járatják gyermekeiket. De eltekintve attól, hogy az 1901—1905. évi átlagban kedvezőbb az iskolábajáró zsidóhitű tankötelesek arányszáma (80,32% az 1905. évi 76,17%-kal szemben), — e kérdés megítélésénél figyelembe veendő az, hogy a statisztika csak azokat az iskolábajáró tanköteleseket veszi számba, akik nyilvános iskolába jártak, vagy ilyenekbe mint magántanulók voltak beírva. De nem veszi számba az u. n. zugiskolák növendékeit, melyeknek létezéséről nem is tud. Pedig hát ily zugiskolákba, melyeket elmaradottabb zsidó községekben tartanak fenn, jelentékeny számban járnak zsidóhitű tankötelesek. Az iskolába járó zsidóhitű tankötelesek arányszáma a hivatalos kimutatásokban ezért nem érte el sem 1905-ben, sem az 1901—1905. évi átlagban az országos átlagot, ami annál szembeszökőbb, mert az országos átlagot 1891-1895-ben (80,52%) és 1896—1900-ban (80,24%) 0,47, ill. 2,40%-kal fölülmulva. Mivel pedig a szerző szerint is „egyik elvitázhatlan erénye az a zsidónak, hogy gyermekét anyagi erején fölül is taníttatja”, mivel továbbá ugyancsak szerinte a zsidóságban akkora a tanulási vágy, hogy a főiskolákat 50 év múlva kizárólagos tulajdonába veszi: ennél fogva kétségkívül valami hiba van a hivatalos statisztikai kréta körül, amely azt mutatja ki, hogy 1905-ben, sőt az 1901—1905. évi átlagban is az iskolábajáró zsidó tankötelesek arányszáma kisebb lett, s az országos átlagot sem érte el.

A szerző, aki azt hiszi, hogy az elemi iskoláktól kezdve fölfelé világosan lát, ezt nem látta meg. Pedig világos, hogy az elemi iskoláig sem lát világosan. Mert a mindennapi elemi iskolákba 1905-ben Magyarországon csak 1.818,917 tanuló (közte 88,301 zsidó) és az ismétlőiskolákba 475,556 (közte 6617 zsidó) járt. Tehát összesen 2.364,473 és nem 2.470,261. Köztük zsidó: 94,978, tehát nem 101,466 elemi iskolás akadt. Ebből világos csak az, hogy a szerzőnek nincs igaza, mikor azt állítja, hogy 10 éves korától a zsidó vagy szakiskolába, vagy középiskolába jár, mert hiszen az ismétlő iskolások is többek 10 éveseknél és még ezekkel együtt sincs az elemi iskolába járó zsidó tankötelesek száma 101,466.

Mindamellett való igaz, amitől a szerző oly nagyon rémülködik, hogy a zsidóhitűek az ország lakosságában elért arányszámukat messze túlhaladó mértékben járnak iskolákba. Tehát kultúrát, intellektuális erőt szereznek. Ha szerzett ismereteiket nem itthon, a magyar gazdasági és kulturélet szolgálatában, a gazdasági jólét és közművelődés emelése érdekében értékesítenék — akkor panasz eshetne e miatt. De a magyar zsidó egyéni értéke a nemzet egyéni értékének megannyi táp-

láló forrása, melylyel a nemzet vagyonosodását, önállósága föltételeit megteremteni s a nagy nyugati nemzetek kulturájának nivóját hamarabb elérni segíti. Ily szolgáltatokat csak a rövidlátó, ostoba önzés, a tudatlanságra támaszkodó, tehetetlen érvényesülési szándék honorálhat megrugdalással.

Az elemi mindennapi és ismétlő iskolákban a zsidóhitűek közül 81·3 százalék, a felső nép- és polgári iskolákban 91·1 százalék a magyar anyanyelvű. Nagyobb arányszámot az elemi mindennapi és ismétlő iskolákban csak a reformátusok (97·6) és az unitáriusok (97·3), a felső nép- és polgári iskolákban egyes-egyedül a reformátusok (100%) szolgáltatnak, pedig az országos átlag amott 52·7, emitt 79·9%. Más iskolákról ily viszonylatban részletes statisztika nincs, de ami van is, éppen elegendő annak igazolására, hogy a szerző a tanuló zsidó ifjúságban tulajdonképpen a magyarságot támadja, mert hiszen a görög-keletiek közül az elemi mindennapi és ismétlő-iskolákban 0·4%, a felső nép- és polgári iskolákban 1·0, a görög katolikusok közt 1·05, ill. 47·6, az evangélikusok közt 24·9, ill. 45·9, a róm. katolikusok közt 59·3, ill. 83·2 a magyar anyanyelvű. A görög keletiek, a görög katolikusok, az evangélikusok, sőt még a római katolikusok is nem járnak az eleminél magasabb iskolába számukat megillető arányban azért, mert nem járhatnak. És nem járhatnak azért, mert ez iskolák tanítási nyelve csaknem kivétel nélkül magyar lévén, az idegen anyanyelvűek a siker reményével nem tanulhatnak. A felső keresk. iskolákban, ahol 51·7% a zsidóhitű, 83% a magyar anyanyelvű, a kereskedő-inaskolákban, ahol 40% a zsidó, 74 százalék a magyar anyanyelvű, ellenben a tanítóképzőkben, ahol összesen csak 5·74% a zsidóhitű, csak 78%, a földmives-iskolákban, ahol 3·6 százalék a zsidó, a magyar anyanyelvűek aránya 76·1%, a tengerészeti akadémián, ahol 4·7 százalék a zsidó, a magyar anyanyelvűek aránya 64%, az iparosinas-iskolákban, ahol 8% a zsidó, csak 66% a magyar anyanyelvű. Még a hülyék közt is azt látjuk, hogy sok lévén a zsidó (42 százalék), aminek a szerző nagyon örül, sok (több mint 99%) a magyar anyanyelvű. Látnivaló tehát, hogy amikor a nagy statisztikus nekirugaszkodik, a zsidóhitű tanulók arányszámának, akkor tulajdonképpen a magyar anyanyelvű tanulócsereg visszaszorítására, tehát a magyarság érvényesülésének megszorítására tesz kísérletet.

A kiáltó nagy ellentéteket különben is az adatok tulajdonságos részletezésével hozza ki a szerző, azért, hogy ártson velük. Az összes nép- és inasiskolákba járó tanulók közül csak 10% a zsidó, a szerző evvel szemben 40% kereskedő-inasról és 8% iparos-inasról beszél. A gazdasági tanintézetek tanulói közül 12·4 százalék a zsidóhitű, de a szerző 0·4 vincellérről, 0·8% egyéb gazdasági intézeti tanulóiról és 60% állatorvostanhallgatóról elmélkedik. Kimutatja, hogy az árvaházakban 7·1 százalék, a siketnémák intézetében 15·3% a zsidó, de elhallgatja azt, hogy e nagy arány csak azért áll elő, mert árvaházaik és

siketnéma-intézetük van a zsidóknak, ahol 310 árva közül 288-at, és 123 siketnéma közül 84-et a saját költségükön ápolnak.

Külön elmélkedik a gimnáziumokba és reáliskolákba járó zsidóhitűekről. Bántja, hogy a 62,489 gimnáziumi és reáliskolai tanuló közül 1905-ben 22·74%, vagyis 14,209 zsidó vallású volt. Gimnáziumoknál az arány 20·29% (10,768), reáliskoláknál 36·53 százalék (3441). De maga is kénytelen beismerni, hogy a két iskola zsidóhitű tanulóinak arányszáma 15 év óta nem igen emelkedett. Az emelkedés csak 2 százalék. Emelkedést még egyedül a reformátusok (0·26 százalék) és unitáriusok (0·03 százalék) mutatnak, a többi mind csökkenést, ami megint annak a tanujele, hogy a legmagyarabb felekezetek azok, amelyek a műveltség megszerzése dolgában előrehaladnak. A részleteket tekintve, másként alakul a kép. A zsidóhitű tanulók arányszáma csökkent a reáliskolákban és emelkedett a gimnáziumokban. 1891—95 közt a gimnáziumokba járó zsidó tanulók arányszáma 17·24 százalék, a reáliskolásoké 37·25% volt, 1905-ben pedig a gimnázistáké 20·29 százalék, a reáliskolákba járóké pedig 36·53 százalék.

Hogy ez a müegyetemi tultermeléssel függene össze, azt a szerző aligha gyanítja helyesen. Mert igaz ugyan, hogy 1905-ben a müegyetemi hallgatók közül 563 (44·23%) zsidóhitű volt; de először is egy-két év alatt a tultermelés mérvei észrevehetően alig változnak, már pedig az 1896—1900. évek átlagában az összes müegyetemi hallgatók száma 1256 volt, a zsidóhitűké pedig még 1904-ben is 608; másodszor azért, mert tultermelés föllendülő gyáripár, önállósításra való törekvés idején el sem képzelhető. Az ok nyilván más. Az, hogy a végzett müegyetemi hallgatók, ha zsidók, még mindig nehezebben érvényesülhetnek, mint a jogi és orvosi pályák zsidó munkásai, bár ezek is eljutottak már a kiábrándulás küszöbére. Különben is úgy áll a dolog, hogy pl. Bukovinában a gimnáziumi és reáliskolai tanulóknak 44·2%, Alsó-Ausztriában és Galiciában 20·7 százaléka zsidó és például Alsó-Ausztriában 1898/1902-ben 100.000 egyvallású lakosra a zsidóknál ötször annyi középiskolai tanuló esett (40-nel szemben 200), mint a keresztényeknek. Csehországban az arány 1 : 7, Sziléziában 1 : 10.

Az osztrák Wespriemiek tehát inkább kétségbeeshetnek, mint a mieink:

Nálunk gimnáziumi és reáliskolai tanuló 1905-ben az anyaország minden 100.000 lakosára 372 jutott, tisztán a zsidóhitűeknél 1776. Az aránytalanság tehát távolról sem akkora, mint az idézett osztrák tartományokban. Ha anyanyelv szempontjából nézzük a kérdést, megint más képet kapunk. Nevezetesen azt, hogy 100.000 magyar anyanyelvű lakosra 573 gimnáziumi és reáliskolai tanuló esett, 100.000 idegen anyanyelvűre pedig csak 131·8. Igaz, hogy még így is a zsidóhitű gimnáziumi és reáliskolai tanulók a zsidóhitű lakosság számához viszonyítva háromszor annyian (100.000-ből 17·16) vannak, mint a magyar anya-

nyelvű gimnáziumi és reáliskolai tanulók az anyaország magyarnyelvű lakosságához viszonyítva; de az is megállapítható, hogy az aránytalanság a zsidó és nem zsidó hitű gimnáziumi és reáliskolai tanulók között a magyar anyanyelvűség szempontjából nézve egyáltalán nem oly ijesztő, mint a minőnek szerző feltüntetni szeretné.

Végül a zsidóknak a főiskolákban való szerepét is szóvá teszi a könyv. Szerinte a felsőbb tanintézetek hallgatói (10.799) közül 30-40 százalék a zsidóhitű. Valójában pedig volt a felső tanintézetekben (a két egyetemen, műegyetemen, jogakadémiákon és hittani intézetekben) az 1904—1905. nyári félévben az anyaországban 13.025, az egész magyar birodalomban 14.307 hallgató. Közötte zsidó vallású 3367, illetőleg 3428, tehát az anyaországban 25,8, az egész magyar birodalomban 23,9 százalék zsidóhitű. Ez még mindig igen nagy szám, de a magyarázata megint csak az, hogy az idegen anyanyelvűek igen kis mértékben látogatják a főiskolákat is. 100.000 magyar anyanyelvű lakosra esett főiskolai tanuló az anyaországban 151, 100.000 idegen anyanyelvűre csak 17,5, 100.000 zsidó lakosra pedig 420,8. Tehát itt az arány zsidóhitűeknél kisebb mint a gimnáziumi és reáliskolai tanulók közt.

A statisztikus, aki egyben a nagy szociologus szerepére vállalkozott, abba is beleütközik, hogy a zsidóhitű tanulók aránya főképpen az állatorvosi, orvosi és műegyetemi pályákon nagy, holott tudhatná, hogy ezek szabad pályák, amelyeket a zsidóhitű tanulóifjúság azért kénytelen fölkeresni, mert ezeken — jobbára tehetsége révén — protekció és születési előjog nélkül is érvényesülhet. Viszont a hittani intézetekben azért vannak kevesen, a lakosságban elfoglalt arányszámuk mögött elmaradó arányban (3,9%), mert sem a katolikusok, sem a reformátusok zsidó papot vagy hittanárt még nem választanak. Azon sincs mit csudálkozni való, hogy a zsidóhitű főiskolai tanulóknak aránylag nagy része tanul Budapesten. Oka az, hogy először is itt könnyebben talál mellékfoglalkozást, amelyből annyire-mennyire megélhet, másodszor meg az, hogy a főiskolák különben is Budapesten vannak koncentrálva. A hittani főiskolák leszámításával 7513 és nem 6949 főiskolai tanuló van Budapesten, akik közül 2836, tehát 37% és nem 40% a zsidó.

Aki figyelemmel olvasta az itt elmondottakat, az számszerű meggyőződést szerezhette afelől, hogy a zsidóhitű tanulóifjúság, melynek arányait a debreceni statisztikus kifogásolja, a magyarság erőforrása. Az idegen anyanyelvűek — s ezek között a zsidóhitűek igen kis számmal vannak — nagyon kis mértékben igyekeznek a magyar kultúra részeseivé, gazdasági és politikai tényezőivé lenni. Ha a zsidó ifjúságot ebből a munkából kikapcsolnák, vagy Hentz szerint kontingentálnák, akkor a magyarság kulturális értéke is meglehetősen mélyre szállna alá. Egyes díjnokok, néhány dzsentrisarj jobban tudna ugyan boldogulni, de a magyar nemzet egészének nivója az iskolázás s az abból folyó intellektuális erő dolgában a keleti államokéhoz nagyon közel jutna. Aki tehát a magyarságot s ennek hivatását megbecsüli, az a tanuló magyar zsidó ifju-

ságot csak örömmel láthatja abban a nagy munkában, mely nemzeti műveltséget szedvén magába, ennek erőit gyarapítja.

Komáromi Sándor.

Jöjj tollam...

— Gordon Juda. —

Nincs lilium több Sáron ligetében,
Dér üli meg a rózsakerteket,
Ködfátyolos, busfényű őszi éjen
Meghalni készül lassan a Kelet.
Libanon ormát elfödik az árnyak,
A pázsit zugó avarral tele...
Fuvalmát érzem közeli halálnak,
Megcsap a sirok hűs lehellete...

Jöjj tollam, jöjj... a csendes alkonyatban
Elhangzik már a küzködők zaja...
Olomszárnyakkal ül lelkekre halkan
Az elmulásnak késő bánata...
Gyönyör, fény, pompa hányszor megkisértett!
...S fonyadt kezemmel mellemet verem...
Panaszra szállnak komor, régi vétkek —
Jöjj tollam, jöjj... tanuskodj ellenem!

Szólj, vádolj!... Hogyha késő éjszakában,
Megtörve, sirva, hívtam a halált,
Ha derűjével beragyogva lágyan,
A nap sugára homlokomra szállt,—
Ha sirok hantja megvérezte lelkem,
S ha újra hívott gyógyító remény:
Örömről, fényről sose énekeltem
És gyászdalát soha nem daloltam én...

Nem gyujta lángra nagy ur büszke kedve,
Nem kincsigérő fényes palota,
És bár nyomor hajszolta fenyegetve,
Tollát a költő nem adá oda...
Könnyes szemekkel, elmerülve nézte
A rózsafényű, tündöklő eget...
Mert mélyre zárva, lenn a vak sötétbe'
Egy nép nyöszörgve, sirva szenvedett...

Övé volt álmom, néki énekeltem,
Sok titkos könnyem ő érette folyt,
Regéltem néki csodás régi nyelven,
Arcára csaltam téveteg mosolyt...
Keleti szellők bűvös dallamával
Kötöztem be a szörnyű sebeket,
Szent altatóval, pálmák halk dalával
Örködtem lázas álmai felett...

... S a szűk gödörnél megremeg a léptem,
És hunyó szemem könnyel lesz teli...
Vaj jön-e majd a bús, ködös sötétben,
Ki tollamat a porból fölveszi?...
...Elpusztult Karmel rózsás, üde berke,
Dér ül a messzi, aszott hegyeken,
Göröngyök hullnak, mindent eltemetve —
Jöjj fáradt tollam... jöjj te is velem...

Héberből: *Benaba*.*

* Benaba ur ezt az igazi műfordítást idegenből küldte be, ahol jutalomképen tartózkodik a praeclarus érettségi vizsgálatért, melyet pár hét előtt letett. Mert Benaba ur csak most érettségizett, ha »régi poétája« is az »Egyenlőség«-nek. S mert már érettségizett, és mert ezt kitüntetéssel tette és mert továbbá, mint látszik, ezután is hű marad az »Egyenlőség«-hez, és mert végül ez a mostani fordítása a legszebbek közé tartozik, melyeket eddig produkált: megengedjük neki, hogy ezután igaz neve aláírásával irhasson. Idegenben szórakozó munkatársunk ugyanis senki más, mint a nem egészen 18 esztendőes Szabolcsi Lajos.
A szerkesztő.

Névtelen hősök.

Történeli elbeszélés a szabadságharcból.

— Irta Majthényi József. — (2)

De még ezzel sem volt vége az általános vigaságnak s világra szóló örömnök. Ha ki szembe jött egymással az utcán, nagyon gazdag és nagyon szegény, a nagyon gazdag nem fordította félre gőgösen a fejét, de sőt illendőségtudással emelte meg a kucsmáját a szegény áldás-békesség kívánására. A kalapemelítésre parolázás következett, nyájas tudakozódás az otthon valók után s miután hűledező szegény embertársát istennek ajánlotta, kezét rázott bucsuzóul s azt mondta rá: magamat rekommendálom — polgártárs.

Igenis: polgártárs. Nem hallja kend, nem te-tu, nem: üssönbeléd a mennydörgős ménkü, te paraszt

A magyar-öröm legtetejébe jött a legszebb, legkivánatosabb ajándék. A boldogságtól sugárzó arcu emberek, ha itt-ott megállottak egy kis eszmecserére, azonnal előszedegettek a zsebekből bizonyos készségeket, amelyet azelőtt úgy titkoltak, úgy rejtegettek, mint a Dárius kincse feltalálásának varázsszavát. Szörnyüségessé titok volt ez és magyar titok. Apa rejtegette a fia elől, fia az apa elől s ha akadt jóbarát, aki előtt az ember feltárta eme soha ki nem mondott varázsigét, azt már nagyra becsülte, szerette, mint senkit a világon s jelét adta vele, hogy kész érette feláldozni vagyonát, életét, mindenét...

Ez a rejtegetett, szörnyüségessé titok volt a szüzdohány. A szüzdohány, amely után a perzekutorok jobban szaglászni, mint Rózsa Sándor után. A szüzdohány, amely ott áll a kincses láda fenekén, vagy levelenként elsimitva a szénaboglya legalján. Amelyből, ha mindjárt egy mázsárávaló van is dugászan, a magyar ember megesküszik férfiszávára, mennybéli üdvösségére a fináncnak, hogy egy szálat se látott soha életében.

Most előkerültek a dohányszacsók s a derék polgártársak úgy erőltették egymásra boldog mosolygással:

— Tessék, szomszéduram. Igazi verpéleti.

— Kóstolja meg, polgártárs.

— Soha édesebbet ennél, polgártárs.

Igy polgártárs, ugy polgártárs. Bizony, nem tudtak betelni se a szép nevezettel, se a dohánynyal. Eltörülték a nagyságos, a tekintetes cimket. A mai naptól egyenlő minden ember. És nincs többé dohánymonopolium.

Az örömök napja volt ez Debrecenben, 1848-ban, március 20-án.

MÁSODIK FEJEZET.

A Majsi.

Bár nem merem „Isten szavával“ állítani, de azt hiszem, hogy a vigadozó Debrecenben mégis legboldogabb ember volt Lilienberg Mózes, vagy egyszerűen és röviden, megfelelőleg a szép honi szokásnak: a Majsi.

Ez a bizonyos nevezetű Majsi lókupec volt és a Csicsogón lakott, Debrecen ama részén, ahol a taligások, furmányosok, meg a tégláégetők pipáskoltak estenden a világba fáradságos napi munkáik után. Lilienbergnek nagyon célirányos volt ezen a vidéken lakozni. Nem telt el hét, hogy valamelyik taligásnak, furmányosnak a hámból ki ne döglött légyen a lova. Mivel a vasut meg csak Szolnokig volt kiépítve s a tisztas céhek eme részének ilyenformán magas volt az értéke, a ki-döglött cocó helyére Majsi állított ujat. Amely tényke-

dése, ha meggondoljuk a dolgot, éppen nem csekély haszonnal járt a derék lócsiszárnak.

Haszonról, miről különben Majsi nem igen szeretett beszélni, bár nem igen tartotta beragasztva a száját. Olyan világot éltünk akkor, hogy a zsidónak éppenséggel nem vala tanácsos dicsekedni: mije van. Élt szerényen és szegényen, távol minden földi hivatkozástól, magamutogatástól. Az adóprés akkor srófon járt s meg volt az a kutya rossz tulajdonsága, hogy mikor parasztért, zsidóért hozták mozgásba, se a prés nem ismert határt, sem a csavarója.

A Majsi szerénysége tehát ebből is érthető lenne, ha nem lett volna neki egy áldott derék felesége. Bábi néven ismerte az egész Csicsogó, amely nevezettől maga Lilienberg sem tért el, de hozzá tette mindig a becéző kiegészítést: Bábi-lelkem. Bábi-lelkem volt az ő Majsi-jának mindene. Tanácsadója, ha kellett, korholója, ha a helyzet úgy hozta magával. Ma szeliden mérsékelte ura fellobbanását, holnap villámokat fog dobálni, hogy lelket verjen a csüggedőbe.

Mert izig-vérig való zsidó volt Lilienberg s mint ilyennek ugyancsak kellett a házi regulátor. Szerette a szélsőségeket. Határtalan volt az örömben s halálig menő a bánatban. Még legénykorában történt, hogy egy lórugástól elnyomorodott a lába és sánta maradt örökéletére. Volt nap, hogy humorosan fogta fel a csapást, de esett olyan alkalom is, mikor lélegzetfogytig sopánkodott: hogy így, hogy úgy, ilyen sántán nem is érdemes élni. Ma is megsántazsidózták alaposan s neki le kellett nyelni a gyalázatot, mert csakugyan zsidó és csakugyan sánta.

Ilyenkor el kezdett hümmögni. Példálózott Angliáról, meg a mechanikáról. Hallotta bizony ő, hogy valahol messze, még a tengeren is tul, van egy ország. Ugy hívják, hogy Anglia. Nohát ebben az Angliában ördögös, fene tekervényes eszű emberek élnek. Teszem azt: mulábat csinálnak. De milyen muláb az? Aki felcsatolja, szinte hálát ad az Istennek, hogy az igazit elvesztette, mert ez az építmény nem is megy, de viszi az embert. Azonkívül télen meg nem fázik, nyáron meg nem izzad, csuizt, reumát, köszvényt hirtől sem ismer. Mit gondolsz te asszony, hátha irnánk az anglusnak?

Csak akkor hagyta abba a példálózást, mikor a lelkem-Bábi határozottan kijelentette, hogy anglus nincs is a világon. Azután az is bizonyos, hogy mulábat nem készítenek. Amit pedig készítenek, az olyan hiábavaló, hogy egy toppot sem lehet vele tenni. Legvégül pedig Majsinak nem is kell muláb, mivel meg van még az igazi lába is — hála Istennek.

Ilyenkor Lilienberg a homlokára ütött s nyilvánosan számárnak nevezte magát. Hejnye, fékomadta, erről egészen megfeledkeztem. Amely beismerésre a felesége diadalmasan mondta rá:

— No látod, mégis csak ér a Bábi valamit a háznál.

Hogy ért-e? Istenem. de mennyi rengeteget ért! Száz szája, ha volna Lilienbergnek s mind a száz szájával egyszerre tudna beszélni, még akkor se járna soha a végére.

A Majsi háza táján tehát meg lett volna az áldástadó béke s a szelid örömök tanyája lett volna igazán, ha nem hiányzik e meglegedettséghez valami. Erről a valamiről se a lelkem-Bábi, se Majsi nem igen szeretett beszélni. Ha a szó mégis ráterelődött valahogyan, mind a kettő összerezzen s nagyon hosszukat hallgattak utána. Titkos óhaja, rejtett vágya mindkettőjüknek ez után a valami után esengett. Azaz, hogy nem is annyira

valami. mint inkább valaki volt az. Valaki, aki megczibálja az apa szakállát, felveri legédesebb álmából, akinek a kedvéért lealacsonyodik gyepölőslónak, bujkál ágy alatt, szorong a letye-motyós kuckóban. Aki, ha nagyon csendes, baj, ha nagyon pajkos, még nagyobb baj. Aki éretlen szereti a szilvát s foltosan viseli az új nadrágot. Egyszóval: egy gyermek.

Estenden, mikor a tornáczon szótalan üldögéltek, hányszor színezték ki ragyogó fantáziával: ha volna! Az anya szívében titkon felgyülemlett ezernyi bóbúsgató szó s az apa lelkéből kisugárzó féltő gondoskodás . . . mind, mind ott keringett a levegőben.

Istenem, ha volna! Istenem, ha megérni engedné!

És mintha ebben a gyönyörű esztendőben minden ígéret valóra akarna válni, a lelkem-Bábi egy szép egészséges fiu-gyermekekkel ajándékozta meg az ő Majsiját, éppen a szent örömök napján, március 20-án.

A márciusi vérvélküli forradalom hire, amely 15-én Pesten lezajlott, a szelek sebes szárnyán terjedt el az egész országban s Debrecenben már mindenki ismerte a lélekemelő eseményeket 19-én s huszadikán fényes kivilágítást csináltak a gyönyörű nap emlékezetére.

A világraszóló nagyöröm, a gyermek megérkezése napján, a derék lócsiszárnak szűk lett a csicsogói négy fal. Ki kellett mennie az utcára, hogy meg ne fulladjon. Am ott se tudta mérsékelni lobogó kedve lángolását; ha valaki szembe jött vele szomszéd taligás, ismerős furmányos, annak egyenesen a nyakában ugrott, csókolta, ölelte s mialatt hol sirt, hol nevetett, nem győzött eleget hálálkodni:

— Lám csak, mégis rámtekintett az Isten. Áldassék a szent neve érette. Na találja ki mán! Ugy-e bizony, azt hiszi fiu! Pedig lány az istenadta, Picike, pufok és vörös, mint az éretlen szilva.

Tombolt a derék ember, tenyerével csattogtatta a térdét, sőt a könyei is előtörtek, mikor látta, hogy ime azok sem tudnak hova lenni a nagy boldogságtól; úgy ragyog minden szembejövőnek az arca.

— Segitse Isten a kislányod, — hajtogatták az örvendő ismerősök — sokra segítse . . . Majsi polgártárs!

Majsi pedig felkapta a fejét, mint akinek a tyuk-szemére léptek.

— Hogy is tetszett mondani? Polgártárs?

— Persze, hogy polgártárs! — bizonykodtak a furmányosok. Jaj, te ember! Hát aludtál te ideáig, vagy „nem voltak idehaza nálad“ mostanáig, hogy nem tudod mi történt?

(Folytatása következik.)

Előfizetési felhívás.

Azokat a tisztelt előfizetőinket, akiknek előfizetése

1907. július 1-jén lejárt, szintugy azokat, akiknek előfizetése elébb járt le, tisztelettel felkérjük, méltóztassanak előfizetésüket megújítani, nehogy a lap szétküldésében fennakadás történjék. *A kiadóhivatal.*

H I R E K.

Az Orsz. Izr. Tanítóegyesület közgyűlése.

A hazai zsidó tanügy további fejlődésére messze kiható tanácskozássra gyűlt össze a magyar zsidó tanító-ság a lefolyt héten. Július hó 1-én és 2-án, fennállásának negyvenedik évében tartotta a magyar zsidó tanító-ság egyetemét magába foglaló Orsz. Izr. Tanítóegyesület 25. rendes közgyűlését. Az első napon délután a fővárosi és vidéki választmányi tagokból álló teljes választmány ülésezett. Ez alkalommal a közgyűlés tárgysorozatát és az előterjesztéseket állapították meg, melyeket az elnökség a közgyűlés számára előkészített. Saját ügykörébe tartozó intézkedései között említésre méltó, hogy felhatalmazást adott az egyesület vezetőségének arra, hogy a zsidó iskolák, de különösen az interkonfesszionális elemi iskolák számára pedagógiailag jól szerkesztett olyan mintaszerű vallástani tankönyveket adjon ki, melyek a gyakorlati életbe vigyék át és valósítsák meg azokat az elveket, melyeket az Orsz. Izr. Tanítóegyesület az egyetemes hitoktatási tanterv tárgyalásánál hangoztatott. (!)

A teljes választmányi ülés folyamán Kornfeld Gyula elnök bucsuzott és azon szilárd elhatározását adta a vezetőségnek és a zsidó tanítóságnak tudomására, hogy esetleges megválasztatását többé nem fogadja el. Megható jelenet volt, mikor az egyesület legtekintélyesebb tagjai a lelépő elnököt maradásra bírni igyekeztek. De Kornfeld Gyula az ülés után nála járt küldöttség előtt is kijelentette, hogy elhatározása megmásíthatlan.

A vezetésben csakugyan beállott a változás. A régi kiérdemesült munkaerő, Kornfeld elnök helyébe fiatalabb tetterős, igazán vezetésre hivatott egyéniség, Stern Ábrahám, a pesti hitközség fiúiskolájának igazgatója került, akit már évekkel ezelőtt kiszemeltek erre az állásra.

A július 2-án délelőtt és folytatólagosan délután tartott közgyűlésen, melyen a nagyszámu vendégeken kívül több mint 250 zsidó tanító vett részt az ország minden vidékéről, a legfontosabb tárgy „A zsidó iskolák és a zsidó tanítók helyzete, tekintettel az új fizetésrendezési törvényre“ című előadás volt, melyben Mátrai Jakab zsolnai igazgató nagy hatással és mély tanulmányra valló készséggel ismertette az új törvénynek a zsidó iskolák és azok tanítói helyzetének javítására vonatkozó intézkedéseit. Rámutatott azon sikeres akcióra, melyet az egyesület a zsidó kisiskolák érdekében kifejtett. Előadása végén határozati javaslatot terjesztett be, melyet a közgyűlés nagy lekesedéssel fogadott el. Ebben az új törvény intencióit világította meg és rendelkezéseit magyarázta. Egyszersmind rámutat felekezetünk azon első-rangu kötelességére, hogy azon legszegényebb iskolák fennállását, melyeket az új törvény segítségben nem részesít, saját erejéből biztosítsa.

A közgyűlés második előadója Gárdos Mór sátor-alja-ujhelyi tanító volt, ki „Az új tanterv és a zsidó iskola“ címmel alapos és bő tanulmányban gyakorlati szempontból ismertette az új tantervet és annak a zsidó iskolára való hatását.

A közgyűlés határozatának ünnepélyes része volt Biró Samu székesfővárosi tanító lendületes és szónoki erővel előadott beszéde, melyben az egyesület 40 éves történetét magas szempontból foglalta össze. Előadásában a most működő vezetőség, de különösen a lelépő elnök Kornfeld Gyula érdemeit méltatta, ki elnökségének 14 évi tartama alatt az egyesületet oly mértékben fejlesztette és virágoztatta fel, hogy az ugy szel-

lemi és erkölcsi tevékenységével, mint humanisztikus működésével az egész zsidó tanítóság támasza és védője lett. A közgyűlés az önként visszalépő elnököt, *Kornfeld* Gyulát, nagy ovációkban részesítette, őt egyhangulag tiszteletbeli taggá választotta s nevére 5000 koronás ki-házasítási segélyalagítványt létesített.

A közgyűlés még a következőket választotta tiszteletbeli tagoknak: *Apponyi* Albert gróf minisztert, *Sándor* Pál és *Leitner* Adolf dr. országgyűlési képviselőket, *Mezei* Mórt, az orsz. iroda elnökét, *Frankel* Adolfot, az orth. közvetítő bizottság elnökét, *Mezey* Ferenc dr.-t, az orsz. iroda és izr. közalap titkárát, *Kornfeld* Zsigmond, *Hatvany-Deutsch* József és *Grauer* Vilmos, pesti izr. hitközségi előjárókat, *Bloch* Mózes, a rabbiszeminárium tanári testületének elnökét, *Knopfler* Sándor sátoralja-ujhelyi nyugdíjas tanítót, *Glass* Hermant, a pécsi tápintézet alapítóját, *Gestetner* Lázárt, a pozsonyi hitk. elnökét és *Fischer* Zsigmondot, a pozsonyi iskolaszék elnökét.

A további tárgyalás folyamán a közgyűlés nem tagoknak 400 koronát gyógyfürdőre szoruló tagjainak 600 koronát szavazott meg. *Csukási* Fülöp alelnök javaslatára pedig elhatározta a közgyűlés, hogy üdülésre szoruló tagjai számára, részben a tanítóság önkéntes adományai, részben pedig gyűjtés útján, a Balaton partján üdülőtelepet létesít. A *Szántó* Eleázár irodalmi ösztöndíjat a közgyűlés *Döri* S. Zsigmond, a pesti izr. fiúárva-ház polg. isk. tanárának és *Róna* Ede siketnéma intézeti tanítónak ítélte oda, a *Löv* Lipót irodalmi ösztöndíjat pedig *Lantos* Simon dunaföldvári tanítónak.

A közgyűlésből azután 25 tagu küldöttség ment *Apponyi* Albert gróf vallás- és közoktatásügyi miniszterhez, hogy neki a tiszteletbeli tagságról szóló diszokmányt átnyujtsa. A küldöttség vezetője, *Csukási* Fülöp alelnök, a magyar zsidó tanítóság köszönetét tolmácsolta a miniszter előtt azon jóindulatért, melyet a fizetés-felendezési törvény sérelmes paragrafusainak megváltoztatásáért indított egyesületi akciójának méltatásával tanusított. A miniszter a küldöttséget szívélyesen fogadta és a következőképpen válaszolt:

„A nemzeti eszme erősítésére szolgáló erőket bárhol találom, szívesen gyűjtöm és honorálok. A zsidó iskola és zsidó tanítóság nemzeti érzülete úgy szóban mint érzelemben előttem ismeretes és egyik erős oszlopát képezi a nemzeti közérzületnek. Ismereteseek önök előtt azok a változások, melyeket az önök egyesülete felkérése folytán az eredeti javaslaton a zsidó iskolák érdekében eszközöltem s biztosíthatom önöket, hogy ezen-tul is a zsidó iskolák és az azokban működő tanítók érdekében a tőlem telhetőt megteszem. Köszönöm szíves megjelenésüket és az engem ért kitüntetést.”

A délutáni közgyűlésen megejtett tisztujtáson a lelépő tisztikar helyébe a következők választattak meg: Elnök és szerkesztő: *Stern* Ábrahám. Alelnökök: *Csukási* Fülöp, *Tolnai* J. Béla. Ellenőrök: *Révai* Miksa, *Adler* Simon. Pénztáros: *Györi* Adolf. — Központi választmányi tagok. a) Rendes tagok: *Barna* Jakab, *Balla* Bernát, *Bánóczi* József dr., *Bárd* Rezső, *Bein* Károly, *Biró* Samu, *Brau* Salamon dr., *Csajági* Béla, *Döri* S. Zsigmond, *Hajnal* Jakab, *Kornfeld* Gyula, *Mandl* Bernát, *Kuttner* Miksa, *Pintér* Ignác, *Rózsa* Ede, *Schichtancz* Ármin, *Schön* Dávid, *Schön* József, *Székely* Lajos, *Wolf* Ármin. b) Póttagok: *Herczka* Gusztáv, *Pintér* Zsigmond, *Szöllősi* Jenő, *Földes* Lipót, *Ábrányi* Aladár. — Vidéki Választmányi tagok. a) Rendes tagok: *Barta* Fülöp Veszprém, *Baumhorn* Ede Szolnok, *Berger* Benő Pozsony, *Bónis* Menyhért Nyiregyháza, *Deák* Adolf Léva,

Erdős Jakab Baja, *Fischer* Ignác Nyitra, *Fischer* Lipót Liptószentmiklós, *Fleischner* Lipót Besztercebánya, *Kardos* Samu Szombathely, *Klingenberg* Jakab Pécs, *Knopfler* Sándor S.-A.-Ujhely, *Kohn* Vilmos Pozsony, *Küti* Zsigmond Debrecen, *Lantos* Simon Dunaföldvár, *Lengyel* Samu Homonna, *Lippe* József Debrecen, *Lövy* Mór Igló, *Mátrai* Jakab Zsolna, *Pártos* Samu Zombor, *Pfeiffer* Mór Győr, *Sasvári* Béla Pécs, *Scheer* Bernát Baja, *Schlesinger* Ármin Miskolc, *Schor* Ármin Pápa, *Schönbrunn* Márk Miskolc, *Székely* Lipót Makó, *Szilágyi* Nándor Kassa, *Vajda* Miksa Galgóc, *Vitt* József Sárospatak. b) Póttagok: *Mendl* József Párkány, *Gerő* Ignác Nagyszombat, *Gárdos* Mór S.-A.-Ujhely, *Ehrenthal* Mór Pozsony, *Halász* Samu Eger, *Weisz* Lipót Miskolc, *Löbl* Lipót Marcali, *Székely* Salamon Ujvidék.

A tisztujtás eredményének kihirdetése után küldöttség kérte és kísérte az új elnököt, *Stern* Ábrahám igazgatót a tanítóság közé. *Erdős* Jakab bajai igazgató üdvözlése után az új elnök gyönyörű beszédben mondott köszönetet megválasztatásáért és kifejtette azokat az elveket, melyek őt működésében vezetni fogják. A tartalmas programbeszéd a jelenlevőkre nagy hatást tett és fokozta azokat a reményeket, melyeket a zsidó tanítóság *Stern* Ábrahám elnöki működéséhez fűz.

A minden tekintetben fényesen sikerült közgyűlés befejezéseül a tanítóság este közvacsorára gyűlt össze, melyen szebbnél-szebb felköszöntőkben ünnepelték a lelépett elnököt, *Kornfeld* Gyulát és az új elnököt, *Stern* Ábrahámot, az alelnököket, *Csukási* Fülöpöt és *Tolnai* J. Bélát, az egyesületnek 23 év óta működő titkárát, *Hajnal* Jakabot és *Györi* Adolf pénztárost.

* * *

A közgyűlést követő napon, július 3-án délelőtt, a zsidó tanítóság néhai lovag *Wechselmann* Ignác sirjához zárandokolt, hogy kegyeletes módon emlékezzék meg a nagy emberbarátról. *Lazarus* Adolf főkántor és a templomi férfikar megható éneke után *Adler* Simon tartalmas szép beszédben méltatta a tanítóság elhunyt jóltevőjének hervadhatatlan érdemeit és tolmácsolta a zsidó tanítóság el nem évülő háláját. A gyászünnepelet a kaddis-ima fejezte be.

— **Egy főispán felelete.** E napokban Bonyhádön járt *Apponyi* Géza gróf Tolnavármegye főispánja, mely alkalomból az összes hitfelekezetek tisztelegtek előtte. Az izr. hitközség küldöttségét *Rosenthal* dr. főrabbi vezette, akinek üdvözlő beszédére a főispán a következőt felelte:

„Nagyon szépen köszönöm a megtiszteltetést és főtisztelendő szónokuk szép szavait. Én is csak ezt mondhatom, hogy a haza haladása a nemzet felvirágoztatása és valláskülönbség nélkül a felekezeti béke fenntartása és előmozdítása voltak eddigi elveim, ideáljaim és lesznek a jövőben is, miért is szívesen várom ebbeli támogatásukat.”

A nap folyamán a főispán *Rosenthal* dr. főrabbi-nál látogatást tett s barátságosan beszélgetve, fél óráig időzött nála.

— **Uj peer.** Sir *Montague* Samuel, a zsidóügyek egyik leglelkesebb munkása, mint kinevezett peer bejutott az angol felsőházba. Kereskedő embert jobban mint *Montagu*et senkit sem becsülnek Angolországban. Az igaz, hogy 15 évig az angol képviselőháznak is tagja volt és különösen pénzügyi kérdésekben tett szert tekintélyre. Ma már a fia is képviselő. Ő maga szigorúan orthodox, az angol zsidóság vezéremberét tiszteli benne, mert minden zsidó közügyben lefelől jár. Az

oros zsidók sorsának tanulmányozása végett tudvalevőleg Oroszországba is elment, ahonnan azonban kiutasították.

— **A zsidók egyenjogusításának kérdése Finnországban.** A finnországi tartományi-gyűlésen a szociáldemokrata frakció a zsidók egyenjogusítása tárgyában javaslatot nyújtott be. A javaslatot a svéd frakció is támogatja és így elfogadására a többség megvan. A javaslat ez:

„Országunkban már két éve hangzik a *tiltakozás* szava, mely a *néptömegek* közt *erős szimpatiákra* talált. Ez a tiltakozás oly dolgokat leplezett le a nép előtt, melyek a finn népnek *igazság-, testvéri és emberbaráti érzelmeit a legnagyobb mértékben sértik.* A finnországi zsidóság körében keletkezett hang országszerte visszhangra talált és a leplezett, abnormis jelenségek a finn népet és különösen a munkás-osztályt arra ösztökölték, hogy protestáljon azon *önkéntes és mindazon nehézségek ellen, melyeket a körükben élő zsidóknak el kell szenvedniök, mivel az önkényes cselekedeteket a finn nép nevében követték el.* Ezen abnormis viszonyok megszüntetése *szent kötelessége a finn népképviselőnek,* mert nem a jogtalanság és elnyomás védelme, hanem az *igazság és szabadság ideáljainak megvalósítása a földadot.* A nép akarata, mely minket iderendelt, azt parancsolja, hogy a *zsidók jogainak korlátozására vonatkozó ezen szégyenfoltot* lemoszuk és *bűnnek tartanók,* ha a baj megszüntetésén nem dolgoznánk erőlesen. Errevaló tekintettel javasoljuk, hogy a tartományi-gyűlés avval a kérelemmel forduljon a finnországi szenátushoz, hogy a következő ülészak elé terjeszsen oly törvényjavaslatot, amely szerint *mindazok a zsidók, akik itt születtek, képzettségüket itt szerezték avagy az új törvény életbeléptetése előtt bizonyos ideig már itt éltek, a polgári egyenjoguságot megkapják.*“

— **Visszavándorlás a szentföldről.** Amíg a cionisták a zsidó földönfutók számára újra a szentföldet akarják megszerezni hazának, addig a már oda kivándorlott elég kis számú zsidóság is annyira nem találja meg existenciáját a földteleit, hogy a bizonytalan jövőbe visszashálingózik. A „J. Pr.“ legutóbbi számában olvassuk: A jaffai kikötőt alig hagyja el hajó, melyen ne volnának zsidó emigránsok, akik megint szülőföldjükre térnek vissza. 1882. óta, amikor a bevándorlás Palesztinába megkezdődött, sohasem volt oly mérvű, mint az elmúlt esztendőben. 1906-ban mintegy 3500-an jöttek a szentföldre, akiknek kétharmada állandóan itt akart megtelepedni. Ugy látszik, ez nem igen sikerült nekik. Erre vall a tartós visszavándorlás. Oly országban, ahol nem csak ipar és kereskedelem nincs, hanem annak minden föltétele, a járható utak és a civilizált igényű közönség hiányzik, ez nem is meglepő. Európában alig lehet arról fogalmat alkotni, hogy a palesztinai törzslakosságnak általában mily kevés igénye van. Palesztina jelenlegi lakosságát 5—600.000 lélekre becsülik. Ha a városi lakosságra ennek negyedrészt számítjuk, ami inkább sok, mint kevés, akkor falusi lakosságul 4—500.000 marad, akiknek szükséglete a lehető legprimitívabb. Csak a zsidók és a bevándorlott európaiak élnek itt úgy, mint nyugaton szokás. Ha palesztinai hitfeleinket

70.000-re, a bevándorlott európaiakat 10.000-re és a belföldi lakosságnak azt a részét, mely ruhában és fényűzésben az európaiakat utánozza, 5000-re becsüljük, akkor mintegy 85.000 lélekről lehet szó, akiknek európai igényeik vannak. Csak ezeknek kell butor, ruha és más oly cikkek, melyek a civilizált élet szükségletei. Ez az állapot belátható időn belül alig változik. A kis számú civilizáltan élő ember számára már túl sok itt a munkaerő. A terület telítve van és több iparost hasznathatóan nem foglalkoztathat. Mégis majd minden évben néhány száz iparos és kereskedő keres itt menedéket. De csakhamar belátják, hogy nem maradhatnak és az országot elhagyják. A visszavándorlás ez évben annál nagyobb, mert az előző évben a bevándorlás is nagyobb volt. Itt maradni csak azok tudnak, akik munkát kaptak a zsidó kolóniákon, rajtuk kívül még vagy 300 fiatal ember és nő, továbbá kiskorú gyermekes családok, kik nem érzik magukat elég keresetképeseknek arra, hogy más országban kísérletezzenek, legfőképpen pedig nincs pénzük az utiköltségre.

— **Az ausztráliai kolonizáló terv.** Az ujságok hirt adtak arról, hogy a Zangwill-féle zsidó territorialis kolonizáció részére, ez az irányzat Ausztráliát szemelte ki. Ezzel szemben az I. T. O. részéről hivatalosan kijelentették, hogy Ausztráliát nem választották tevékenységük színhelyéül és addig egyáltalán nem döntenek, amíg a földrajzi bizottság végleges megállapodásra nem jutott. Az I. T. O. ez időszerint a kérdést minden részletében tanulmányozza, hogy a bizottságnak a szükséges anyagot rendelkezésére bocsájthassa. Az ausztráliai kormányhoz zsidó telepítés céljára egy millió (illetőleg 10 millió) acres föld átengedése iránt benyújtott kérvényt nem az I. T. O. adta be, hanem egy magánember Marks Sándor dr, akinek ez privat ügye. A kérvényt különben még nem is utasították el. Nyugatausztrália kormánya még nem döntött a sorsa felől. Az I. T. O. azonban oly momentumokra hívta föl Marks dr. figyelmét, melyek valószínűtlenné teszik, hogy a szóban forgó kérvényben közölt kívánság teljesítése az I. T. O. igényeinek megfelelően.

— **Uj városbíró.** A főváros V. kerületében az elhunyt Brüll Mór városbíró helyébe e héten választottak új bíró. A kitüntető megbízás Ince Henrik dr.-nak jutott, aki mint író és fővárosi tanár jó névre tett szert. Az új városbíró azonkívül jó zsidó is, aki a konzervatívabb fölfogás felé hajlik. Hivatalos esküjét a főváros közgyűlése előtt e héten már letette.

— **Uj főrendi tag Ausztriában.** Ausztriában ő felsége most 44 új főrendiházi tagot nevezett ki. Közöttük van egy zsidó is, a magyar származású Sey József báró, egyetemi tanár és udvari tanácsos. Ausztriában ez idő szerint vele együtt hat zsidó hitű főrendiházi tag van.

— **Kitüntetés.** A „Daile Chronicle“ állandó bécsi levelezőjének Horovitz James dr.-nak, aki egyben a külföldi sajtósyndicatus elnöke, ő felsége a király a vas-koronarend harmadosztályu jelvényét adományozta.

— **Érdekes pör.** Sok szó esik most a fővárosban kereskedői és iparos körökben egy pörrel, melyet egy most érettségizett fiatal ember indított leendett gazdája ellen. A tényállás ez: Az illető fiatalembernek azt mondta munkaadó jelöltje, hogy alkalmazni fogja, ha az érettségit letette. A szóban forgó jelölt kissé gyöngének érezte magát az érettségire, ennél fogva ugyancsak meg volt akadva és szörnyen drukolt, hogy már most mi lesz vele, ha az érettségit meg nem szerzi. Baját, aggodalmait okát ismerték és fruktifikálni

igyekeztek. Megértették vele, hogy minden rendbe jöhet, ha kitér. Mert hogy zsidó fiu az illető, azt külön ki sem kell emelnünk. A kísértés használt. A fiu kitért, s ezért-e, vagy ettől függetlenül, az érettségit letette. Mikor a bizonyítványa kezében volt, boldogan sietett leendő munkaadójához. Bizonyítványát átadta, s mivel az alkalmazásnak kifejezetten és kikötött feltétele: az érettségi megvolt, helyet és utmutatást kért a munkára. De a leendő munkaadó arra csak nem derült föl. A jóakarat, amit a jelölt előzőleg tapasztalt nála, jelentkezni nem akart. Végre így szólt a főnök: Sajnálom. Az érettségi megvan ugyan, de mégsem alkalmazhatom. Én önt zsidónak tudtam, annak is vallotta magát, most pedig azt látom a bizonyítványából, hogy, ugy-e, kitért? Igen, mondta hebegve az ifju. Akkor semmi szín alatt sem alkalmazhatom, aki egy állásért, vagy másért képes hitétől megválni, abban nem bízhatok. Az ifju szégyenkezve ment el. Röstellte a dolgot, de mégis azt hiszi, hogy neki van igaza. Az alkalmazás föltétele nézete szerint csak az érettségi volt, de nem az ő vallása. S mert ezt hiszi — bíróság elé vitte a dolgot — alkalmazást, vagy a fölmondási időre szóló fizetést kér. Tehát a bíróságnak kell majd megállapítania azt, hogy a kitérés oly tényező-e, mely a munkaszerződést, ha ennek kifejezetten kikötött feltétele beáll, egyoldaluan is felbonthatóvá teszi. E bírói ítélet elé sokan, köztük mi is, érdeklődéssel nézünk.

— **Okvetetlenkedés.** A békési kongr. hitközség elhatározta, hogy új templomot építtet, miután a mostani régi és kis imaház mennyezete végig repedt és közveszélyessé vált. Az új templomot is szerény épületnek 24000 k.-ba kerülőnek tervezik, melynek költségeit törlesztéses kölcsönből kívánják fedezni. A hitközség tagjainak egy része, 23 család, attól való félelmében, hogy az új templomépítés a kultuszadó terheket növelni fogja, fölfedezte magában, hogy ő tulajdonképpen orthodox s a hitközség elnökénél bejelentette, hogy a kongr. hitközség kebeléből kilép és orthodox hitközséget alapít. Mindenesetre érdekes orthodoxia, amely azért tér ki az istentelen kongressusi zsidók hitvallásából, mert azok istennek tetsző művet akarnak alkotni. A dolog különben nem fog oly könnyen menni, mert a hitközségből való kilépés a kultuszadóteher viselése alól — legalább 5 évig — még nem mentesít. A hirtelen orthodoxoknak ezt jó lesz meggondolniok.

— **Elnökválasztás.** *Rusz* Jakab gyöngyösi nagykereskedőt az ottani hitközség a napokban elnökévé választotta meg.

— **Magyar prédikáció orthodox templomban.** A pápai orth. hitközség megürült rabbi állását most készül betölteni, még pedig nagyon helyesen úgy, hogy papjának számot kell vetnie azzal, hogy Magyarországon vagyunk és magyar zsidók a hivei, tehát magyarul is kell prédikálnia. A magyar prédikáció meg is történt. *Klein* Ármin dr. brassói főrabbi volt a merész vállalkozó, akit sok ellenkezés dacára — bár a hitközség vezetőségének egyenes kívánságára — a magyar dera-sával a héten megpróbálkozott. Érdeklődéssel hallgatták és konstataáltak, hogy orth. templomban magyarul épp oly szépen és okosan lehet prédikálni, mint németül.

— **Alapítvány.** *Kohn* Fülöp újvidéki nagykereskedő, *Ernst* József izr. hitközs. elnök kezeihez 2000 korona alapítványt tett le azzal, hogy ezen összeg kamatai évenként egy lábbadozó szegénysorsu izr. asszony segélyezésére fordíttassanak.

— **A jeruzsalemi chacham basi kérdés,** melyről ismételten irtunk, még mindig foglalkoztatja az erre

illetékes köröket. *R. Jakab Meir* választása tudvalevőleg nem nyerte meg a jóváhagyást s helyébe chacham basinak *Panigelt* választották. A *Meir* pártja teljesen legyőzöttnek ma sem tartja magát, új harcra készül. Az alexandriai chacham basi, *r. Eljahu Chazan*, a volt híres chacham basi fia, aki Budapesten is járt, tett most kísérletet abban az irányban, hogy az ellentéteket kiegyenlítse. Azt a tervet vetette föl, hogy a chacham basi-kérdést — vegyék le a napirendről és a községi ügyek vezetését bizottságra bizzák, melyben a szembe álló pártok küldenének embereket. E bizottságnak volna a feladata a béke megteremtése. Ha e bizottság idők folyamán arra a meggyőződésre jut, hogy célt ért, akkor válaszszerző végleges érvénnyel új chacham basit. Ezt a tervet *Gaster r.*, a londoni sefardok rabbija is támogatja, aki a minap Jeruzsalembe volt. A véletlen sok tekintetben a kezükre jár, mert *r. Meirnek*, a meg nem erősített jeruzsalemi chacham basinak felajánlották a szaloniki-i chacham basi állását. Ha erre megválasztják, a pártok közt könnyű lesz a békét visszaállítani.

— **Városi segély.** Sopron város közgyűlése a zsidó temető falának helyreállítására 1000 K. segélyt szavazott meg.

— **Angol lovagok.** *Levy* Maurice angol orsz. képviselőt és *Oppenheimer* frankfurti angol főkonzult az angol király lovaggá ütötte.

— **Nagy kölcsön.** A berlini hitközség szükségletei fedezésére hetedfél millió korona kölcsön felvételét határozta el. A város e határozatot jóvá hagyta.

— **A szultán a szegény zsidóknak.** A török szultán a chacham basinak 25,000 piasztért, mintegy 55,000 koronát küldött, hogy a zsidó szegények közt osztsa szét.

— **Egyetemi tanár.** Berlinből jelentik: *Neusser* Albert ismert boroszlói bőrgyógyászt, aki eddig magántanár volt, a boroszlói egyetemen rendes tanárrá nevezték ki. Hosszu idő óta ez az első eset, hogy zsidó tudós Poroszországban egyetemi rendes tanárságot kapott.

— **Államsegély.** Az izr. egyházi célokra szolgáló javadalmakból Vas vármegyében a következők részesültek: a celldömölki 800, a rohonci 400, a muraszombati, vasvári, városszalónaki, sárvári hitközségek 300 — 300, *Hirschler Ignác dr.* vasvári rabbi 250, a csepregi, felsőöri hitközségek 200 — 200, *Grünfeld Jakab* németújvári rabbi 150, *Bass Zsigmond* csepregi, *Blau Bódog* városszalónaki és özv. *Heinrich Jánosné* városszalónaki rabbi özvegye 100 — 100 korona.

— **Választás.** Az újvidéki izr. hitközség iskolaszéke *Wimmer* Károly elnöklete alatt tartott ülésében 1 szavazattal szemben valamennyi szavazattal *Székelly* Simon tanítót választotta meg igazgatótanítónak.

— **Hymen.** Ifjabb *Széll* Mihály Érkörösről, *Széll* Mihálynak, a kisvárdai izr. hitk. köztisztviselőben álló elnökének fia, eljegyezte *Goldblatt* Jakab mátészalkai földbirtokos leányát, *Szidikét*.

— **Halálozások.** *Arnstein* Lipót, a szarvasi hitközség, érdemekben gazdag tagja, a »Szentegylet«-nek számos éven át buzgó elnöke f. évi június 30-án életének 75-ik évében elhunyt. Temetése július 2-án nagy részvéttel ment végbe. *Borsodi* József dr. rabbi hatásos beszédben méltatta az elhunytak érdemeit, kiemelve ennek hithűségét, nemes gondolkodását és a hitközség felvirágoztatása érdekében kifejtett lankadatlan tevékenységét.

Nyíregyháza város társadalmának egy kiváló női tagja, özv. dr. *Flegmann* Miksáné június hó 26-án, élete 69. dik évében elhunyt. A boldogult urnő alapító tagja s évek hosszú során át elnöke volt a nyíregy-

házi izr. nőegyletnek s hivatását a jótékonyág gyakorlásában töltötte be. Halálát — a jótékonyágában részesedettek százain kívül, nagy család és széleskörű rokonság gyászolja. Az izr. nőegylet 40 éves fennállásának évfordulóján — korára való tekintettel — lemondott addig viselt elnöki állásáról s azóta csendben, de nem kisebb buzgalommal gyámolította szegényeit, kik zokogva kísérték ki koporsóját, a végét be nem látható kocsisor mellett. Nemes szép életét *Silberfeld* Jakab dr. hitszónok és *Baruch* Ernő méltatták.

Köztiszteletben álló családot borított gyászba özv. *Lázár* Jánosné született *Sugár* Julia halála. Az elhunyt, ki 72 évet élt, az egri izr. nőegyletnek ezelőtt elnöke, utóbb pedig tiszteletbeli elnöke volt s a közjótékonyág terén szerzett magának érdemeket. A nőegyesület gyászjelentése ezt mondja felőle: A megboldogult alapításától kezdve tagja volt jótékony egyesületünknek, melynek vezetésében mint elnöke évtizedekig vett részt és árváink és szegényeink segélyezése akkor is különös gondját képezte, amikor egészségi állapota őt arra kényszerítette, hogy a köztevékenység ezen területéről visszalépjen.

Özv. *Brüll* Sámuelné szül. *Stern* Cecilia e héten hosszú szenvedés után meghalt Nagyváradon. Kiterjedt előkelő rokonság gyászolja. Az elhunyt sógor-nője volt *Brüll* Ignác dr. u. t. fővárosi ügyvédnek és főkonzulnak. Halála mélyen sujtja a *Brüll*, *Stern* és *Guttman* családokat, akik egyik legkedvesebb hozzátartozójukat vesztették el az elhunyt urnőben.

Sugár Ede a lipótszentmiklósi chebra-kadisa elnöke elhunyt. Jólelkű, jámbor ember volt, ki sokat fáradt felekezeti közügyekben. Az aggok háza is az ő alkotása. F. hó 1-én temették a temp'om udvaráról. A temetőben diszszirhelyet kapott. Tartalmas életét *Singer* Vilmos főrabbi méltatta.

Szell Bernát a pesti magyar keresk. bank czég-jegyzője 55 éves korában elhunyt. A szorgalmas, lelkiismeretes és előzékeny főtisztviselőt nemcsak kartársai és föllebvalói, de a vele érintkező közönség is tisztelte, becsülte Nagy részvétellel temették. Tisztársai nevében *Huszár* Ernő mondott neki istenhozzádot, hozzátartozóitól pedig *Fischer* Gyula dr. pesti rabbi bucsuztatta szívéhez szólóan.

Özv. *Neuhausser* Izraelné, — kinek jótékonyágáról ismert férje mint komárommegyei volt földbirtokos annak idején a hitközség életében jelentékeny szerepet játszott és halála előtt több alapítványt is létesített — Győrött, f. évi június hó 27. napján, hosszú kínos szenvedés után elhalálozott. Az elhunytat egyetlen leányán, *Karolán* kívül veje, *Ehrlich* Arnold győri gyógyszerész, városi törvényhatósági-bizottsági tag gyászolja. A megboldogult nagy vagyonából jótékony célokra is áldozott. Egyetlen fia *Neszmélyi* Arthur író, a kinek Eötvös Károly egyik könyvében külön fejezetet szentelt, az irodalom nagy veszteségére fiatal korában már rég elhalálozott.

— **Helyesbítés.** Mult heti június 30-iki 26-ik számunk fején nyomdai hibából a megelőző heti kelet-és számjelzés maradt (június 23, 25. szám). Ez sok olvasónkat és előfizetőnket megtévesztette, bár a belső oldalon a kelet és szám jelzése helyes volt. További tévedések elkerülése okából ezt előfizetőink és olvasóink figyelmébe ajánljuk.

— **Az Orsz. Rabbiegyesület közgyűléséről** irt mult heti tudósításunkban közöltük ama rabbik neveit, akik a közgyűlésen ugyan nem jelentek meg, de távolmaradásukat kimentették. A névsorból *Flesch* Ármin dr. mohácsi főrabbi neve kimaradt, amit most szíves készséggel pótolunk.

Közgazdaság.

* **Az »Anker« élet- és járadék-biztosító-társaság.** (Magyarországi vezérképviselőség: Budapest, VI., Deák-tér »Anker-udvar«) 1907. május havában benyújtott a társaságnál 864 ajánlat 5,560.872 K biztosított összegre és kiállított 758 kötvény 4,694,871 korona összegre. Díjak fejében bevett a társaság 1,848.585 koronát és elhalálozás folytán kifizetett 346.849 koronát. Az 1907. január—május havi időszak alatt benyújtott 4038 ajánlat 29,001.829 K-ra és kiállított 3706 kötvény 26,264.954 K-ra. Ugyanezen időszakban díjakért 8,329.264 koronát vételezett be a társaság, halálesetek folytán pedig 1,376.155 koronát fizetett ki. — A társaság vagyona 1906. december 31-én 171 millió K., biztosítási állomány 528 millió K., halálozások és esedékessé vált elérési biztosítások folytán a társaság fennállása óta 321 millió koronát fizettetett ki.

* **Hitel fürdőzésre.** A Központi Menetjegyiroda-nak az a modern ötlete, hogy a magyar fürdőközönségnek havonkénti utólagos részlettörlesztés útján teszi lehetővé a nyári üdülést és fürdőzést, új korszakot van hivatva teremteni a magyar fürdők és fürdőlátogatók előnyére, Kezes és váltó nélkül való hitelről van szó. A Menetjegyiroda fedezi az utiköltséget és a többi fürdői kiadást, lakást, ellátást stb. olyképen, hogy előre kifizeti az illető fürdő igazgatóságának a szigorúan meghatározott áremelés nélkül való költségeket. Azok tehát, kik ezt a kényelmes személyi hitelt igénybe veszik, a fürdővel szemben a készpénzfizető vendégek sorába állanak, minden joguk épségben tartásával. Az új intézmény eddig a következő 15 előkelő magyar fürdőre terjeszkedik ki: Balf, Bártha, Cirkvenica, Előpatak, Gánóc, Herkulesfürdő, Korytnica, Korond, Poprád, Postyén, Rajecfürdő, Siófok, Szentmargitsziget, Tatrafüred és Tatrászéplak. Részletes prospektussal szívesen szolgál a Központi Menetjegyiroda (Budapest, Vigadó-tér 1. sz.).

* **Aranyosi-féle felsőkereskedelmi iskola** V. ker. Nagykorona-utca 13. szám. Beírás mind a három osztályba július 1—5 napjain délelőtt 8—12-ig.

* **Egy több apró gyermekekkel áldott család** örökbe óhajtana adni egy másfél éves, erős, egészséges szép szőke leánykát és egy 5 hónapos szép szőke erős fiúcskát. Komoly szándéku izr. vallású örökbevevők irjanak ezen lap kiadójavatalába »Jámorság« jelige alatt.

Egyetlen létező

kukoriczaszár „tépő” gép

Az „Ásványi“-féle „Agraria” kukoriczaszár „tépő” gép
ÁSVÁNYI szabadalma.

Szabadalmazva az összes kulturállamokban.

Az egyedüli létező gép,
mely a kukoriczaszárat nem szecskázza, hanem szénapuháságura tépi szét és óriási munkaképessége tisztesen felülmúlja bármely amerikai Shredderét.

Részletes felvilágosításokat nyújt:

**„AGRARIA” magyar gépforgalmi
részv.-társ. Budapest**

Levélcim:

„AGRARIA” Budapest, Váci-ut 2. szám.

Össze nem tévesztendő

az amerikai Shredderekkel, melyek inkább szecskázzák, de nem tépik a tengeriszárat és ezért a shredder munkájánál a tengeriszár kemény és megemészthetetlen marad, úgy, hogy a marha megrágni nem tudja.

Magyar izr. kézmű- és földművelési egyesület.

Budapest, VII., Damjanich-utca 48. sz.

Zsidó fiuk,

árvák, vagy szegénysorsu szülők gyermekei, 14—17 éves korban, a kik a III.—IV. középiskolai osztályt jó eredménnyel végeztek és ép testalkotással bírnak, földműves növendékekül fölvetetnek és a mezőgazdasági vagy kertészeti pályára gazdaságokban és alsó-foku gazdasági szakiskolákban *teljes ellátás mellett ingyen* kiképeztetnek. Pályázóknak személyesen kell jelentkezniök, születési, iskolai, szegénységi és oltási bizonyítvánnyal. Határidő július hó 15-ike.

Zsidó földbirtokosok és gazdálkodók

a kik az 1 évi gyakorlatra kiadandó egyesületi földműves növendékeket gazdaságaikban foglalkoztatni hajlandók, ennek szíves bejelentésére fölkeretnek.

A magyar izr. kézmű- és földművelési-egyesület titkári hivatala.

Az aranyosmaróthi izr. hitközségtől.**Pályázat.**

Az *aranyosmaróthi izr. hitközségnél* az ujonnan szervezett *főrabbi* állás betöltendő.

Ezen állás **2400 korona** évi fizetéssel, természetbeni lakással és esetleg a hittanításért az államtól járó körülbelül **400 korona** tiszteletdíjjal jár. Az évi fizetésben az anyakönyvi kerülettől járó hozzájárulás befoglaltatik.

Pályázhatnak olyan 35 éven aluli nagykoru állampolgárok, kik az izr. rabbiképzőt jó sikerrel végezték.

Pályázók fölhipatnak, hogy bizonyítványmásolatokkal ellátott, magyar nyelven sajátkezűleg irt ajánlataikat *f. évi augusztus hó 1-ig* az alulirt hitközségi elnöknel benyujtsák. Az állás megállapodás szerinti időpontban foglalandó el.

Próbaelőadásra csak a meghívottak bocsáttatnak, az utiköltség a meghívottnak megtérítettik.

Aranyosmaróth, 1907. évi július hó 1-én.

Az aranyosmaróthi izr. hitközségtől:

Mittelmann János,

(27)

hitk. elnök.

A vasvári congr. izraelita hitközségtől.**Pályázat.**

A *vasvári congr. izr. hitközségben* az ujonnan szervezett, a *rabbihelyettesi* funkciókkal egybekötött *kántori* állásra pályázatot hirdetünk.

Évi javadalmazás: **1200 K.** törzsfizetés, **240 K.** lakbér, teljes sechita és az itt szokásos mellékjöveldelmek.

Pályázati feltételek: kellemes, erőshangu előimádkozás, paszkener, sochet-ubodek vekoreh teendőkben való jártasság igazolása és a magyar nyelv birása.

Magyar honosságot, képesítést, eddigi működést, kort és családi állapotot hitelesen feltüntető okmányokkal felszerelt kérvények *f. é. július hó 25-ig* küldendők be a hitközség elöljáróságához. Az állás lehetőleg mielőbb elfoglalandó.

Próbaelőadásra csak a meghívottakat bocsátjuk; a megválasztottnak átköltözködési költségeit megtérítjük.

Vasvárott, 1907 évi június hó 26-án.

Pártos Károly,

hitk. jegyző.

Dr. Dénes Mór,

hitk. elnök.

A löcsei izr. hitközségtől.**Pályázat.**

A *lőcsei izr. hitközség* ezennel pályázatot hirdet egy *hitoktatói* állásra.

Évi javadalmazás **1000 korona**. Pályázótól megkivántatik, hogy 1-ször a magyar és német nyelvet szóban és írásban tökéletesen bírja és e nyelveken tanítani képes legyen. 2-szor alapos héber ismerettel bírjon és megfelelő képesítéssel a helybeli középiskolák bármelyikében a hitoktatást végezhesse. A bizonyítványokkal felszerelt, a családi állapotot és életkort föltüntető pályázati kérvények *f. é. július hó 24-ig* nyújtandók be az alulirt elnökséghez.

Fölvétel előtt a meghívott személyesen köteles bemutatkozni a választmány előtt.

Lőcse, 1907. évi június hó 28-án.

Klein Gyula,

hitk. jegyző.

Dr. Lederer Miksa,

(27—29)

hitk. elnök.

A nagykikindai izr. hitközség elnökségétől.**Pályázat.**

A *nagykikindai izr. hitközség elöljárósága* az üresedésben lévő **I. kántori** állásra pályázatot hirdet. Az alkalmazandó kántornak évi fizetése **1600 korona**, természetbeni lakás, fél sechita és a szokásos stóla-díjak.

Pályázhatnak olyan 35 éven aluli, zeneileg képzett és kellemes hanggal bíró kántorok, kik a tradicionális és korszerű előadásban jártasak. Megkivántatik ezenkívül, hogy a pályázó gyakorolt sochet ubodek vekaure és mohal legyen.

Magyar állampolgáru pályázók legalább két elismert rabbtól nyert képesítésüket, kor és családi állapot, valamint eddigi működésről szóló bizonyítványokat hiteles másolatban az alulirt elnökséghez *f. évi július hó 15-ig* küldjék be.

Próbaelőadásra csak a meghívottak bocsáttatnak, az utiköltség csak a megválasztottnak lesz megtérítve.

Az állás augusztus 1-én foglalandó el.

Nagykikinda, 1907. június hó 25.

Balázs Jenő,

hitk. jegyző.

Dr. Varró Ignác,

hitk. elnök.

Az aranyosmaróthi izr. hitközségtől.**Pályázat.**

Az *aranyosmaróthi izr. hitközségnél* a megüresedett *metszői*, *előimádkozói* és *paszkeneri* állás betöltendő.

Pályázók, kik csak 40 éven aluli, magyarul jól tudó és három hithű rabbtól nyert képesítéssel bíró,

kellemes orgánumu magyar állampolgárok lehetnek, fölhívatnak, hogy bizonyítványokkal ellátott, magyar nyelvű — sajátkezűleg írt ajánlataikat, *f. évi július hó 20-áig* alulírt elnökségnél nyujtsák be.

Az állás esetleg nyomban, de legkésőbb szeptember hó 1-ig elfoglalandó.

Az állás **1200 korona** fizetéssel és természetbeni lakással díjaztatik.

Próbaelőadásra csak a meghívottak bocsájtatnak, az utiköltség csak a megválasztottnak térítettik meg.

Aranyosmaróth, 1907. évi június hó 30-án.

Mittelman János,

(27)

hitk. elnök.

A zalalövői izraelita hitközségtől.

Pályázat.

A zalalövői izraelita hitközség a templomszolgai teendőkkel egybekötött metsző és előimádkozói állásra pályázatot hirdet.

Pályázni ohajtók felhivatnak, hogy elismert rabbiktól nyert metszői képessítőkkel ellátott kérvényüket alulírt elnökséghez mihamarább küldjék be.

Évi javadalmazás **500 korona**, tekintélyes összeget kitévő egész schechita, természetbeni szabad lakás és az itt szokásos mellékjövödelmek.

Próbaelőadásra csak a meghívottak bocsájtatnak.

Utiköltség csak a megválasztottnak térítettik meg. Az állás azonnal elfoglalható.

Zalalövő 1907. június 25.

Scheir Dávid,
hitk. elnök.

A kisperi izr. hitközségtől.

Pályázat.

A kisperi izr. hitközségben üresedésbe jött másod-előimádkozói és egyházi állásra ezennel pályázat hirdettetik. Évi fizetése **1000 (ezer) korona s 200 (kettőszáz) korona** lakbér. Pályázóktól megkivántatik, hogy magyar honos, sohet ubodek vekore legyenek, a hasgacha tökéletesen értsék és a magyar nyelvet teljesen birják. Csak 40 éven aluli pályázók küldjék be a képesítést, eddigi működést, kort és családi állapotot feltüntető okmányokkal felszerelt kérvényeket folyó évi július hó 15-éig az alulírott előjárósághoz. Az állás f. évi augusztus hóban elfoglalandó. Próbára csak a meghívottak bocsájtatnak. Utiköltség csak a megválasztottnak térítettik meg.

Kispest, 1907. június hó 26-án.

Dr. Balázs Gyula,
h. jegyző.

(26—27)

Edelmann József,
h. elnök.

A csákovai hitközségtől.

Pályázat.

A csákovai (Temes m.) izr. hitközségben az előimádkozói állás töltendő be. Évi fizetés **900 korona**, lakás, a szokásos stoladijak és a sechita.

Pályázótól megkivántatik, hogy שוחט ובורח וקורא legyen, kellemes hanggal és a magyar nyelvet birja.

Pályázatok legkésőbb jövő hó, azaz július hó 15-éig küldendők be és csak azok vétetnek tekintetbe,

melyek a pályázó eddigi működését, korát és családi állapotát is kitüntetik.

Próbaelőadásra csak a meghívottak bocsájtatnak és utiköltségek csak a megválasztottnak térítettik meg.

Csákován, 1907. június 11-én.

(24—26)

Az elnökség.

Pályázat tanítói állásra.

Intelligens, izr. vallásu uri családnál alkalmazást nyerhet izr., nőtlen, vallásos tanító, aki hajlandó volna 5 gyermeket oktatni, illetőleg magánvizsgákra előkészíteni. A gyermekek közül egy-egy az 1, 2, 4, 5. elemi és egy a gimnázium első osztályába jár. Az illető tanítónak Mózes 5 könyvét, Rásit, Tenacht és egy kis Gemarat is jól kell tanítani tudnia. Javadalmazása: 400 korona, külön berendezett szoba, ellátás teljes egy évre. Az állás folyó évi szeptember hó 1-én töltendő be. Ajánlatokat kellő bizonyítványokkal alanti címre kérek.

Hersch Jeremiás,

Kapjon, u. p. Kaczkó, (Szolnok-Dob.-m.)

Zefirek és delainek, selymek, ruhakelmék, vászon, fehérneműek a legolcsóbb gyári árban kaphatók.

Rosenberg és Quitt
cégnél

Bpest, VI., Király-utca 32.
TELEFON 528.

Alapított 1895.

Kafóságilag engedélyezett internátus

izr. középiskolai tanulók számára

NAGYSZEBENBEN (Hermannstadt).

Kitűnő magyar és német oktatás, vallásos nevelés, ellátás és gondos korrepetálás. Mérsékelt árak.

Levélbeli tudakozódásra — **Ehrenkranz Salamon** hittanár és nevelő-intézet-tulajdonos.

KOHN ARNOLD

sírkőraktára

BUDAPEST, VII. ker., Károly-körút 15. sz.

SIREMLÉKEK

minden ár és kivitelben, áthelyezések exhumálásoknál.

Javítási munkák a temetőben.

Telefon: 18—76.

Szombaton és ünnepnapon zárva.

Elegáns כשר vendéglő
a nyáron át kerthelyiség.

Ujjonnan berendezve. — Izléses jó ételek, kitűnő italok. — Lakodalmak és ünnepélyek alkalmával külön bejárati díszes szalon.

NEIGER J. BUDAPEST, VI., Teréz-körút 4.

Diák-Ötthon
INTERNÁTUS
 Budapest, VI., Kmetty-utca 21.
 Tulajdonos: Dénes Ármib, pesti izr. hitközs. tanár.
 A modern pedagógia és higiénia kívánalmainak megfelelően berendezve. — Kifünő
 ellátás. — Családias otthon. — Egyénnevelés. — Korrepetálás szakferőnkálattal. —
 Modern nyelvek. — Zene. — Sport.
Állandó orvosi felügyelet.
 Bemlakók. — Félbentlakók. — Bejárók. — Bármely magán-
 vizsgálatra készülnék is felvételnek az internátusba és
 A Diák-Ötthon az Andrássy-ut és a városliget mellett,
 egészséges helyen, több középiskola közvetlen közel-
 ségében van. — Villamos közlekedés a város
 minden irányában.
 Az internátus állandó pedagó-
 giai felügyelet alatt áll.
 Tetsék
 prospektust
 kérni.

HIRDETÉSEKET
 jutányos áron elfogad
 AZ
EGYENLŐSÉG
 KIADÓHIVATALA

Dukász. J. éttermei

Dohány-utca 20. sz. (az izr. templom közelében).

A fővárosnak **egyedüli valóban szigoruan**
 כשר elsőrangú vendéglője.

A vidék legelőkelőbb zsidóságának találkozó helye.

Általánosan elismert legjobb konyha, kifünő italok.

Lakodalnak részére külön terem.

Nyári étkező az udvari kerthelyiségben.

Szinház után friss ételek.

Füstölt husárú 6% rabatt.

Legjobb minőség. Szállítás minden irányban.
 Tormás virsli 100 pár 7.—, Szafaladé 100 drb 7.—,
 Debreceni 100 pár 24.—, Győri 100 pár 16.—, Frankfurti
 100 pár 14.—, Bécsi nagy 100 pár 20.—, Bécsi kicsi
 100 pár 10.—, Szalámi 1 kgr. 2.—, Libaszalámi 1 kg.
 2.20, Veronai szalámi 1 kg. 2.20, Krakkói 1 kg. 2.40,
 Kolbász 1 kg. 2.—, Párisi 1 kg. 1.60, Mortadella 1 kg.
 2.20, Nyelv kolbász 1 kg. 2.60, Főtt sonka 1 kg. 3.20,
 Nyers sonka 1 kg. 2.40, Főtt nyelv 1 kg. 4.—, Nyers
 nyelv 1 kg. 3.40, Oldalas nyersen ehető 1 kg. 2.40,
 Szalonna paprikás 1 kg. 2.40 kor.

Mindenféle kolbász és füstölthús jutányos áron.
DIAMANT J. füstölthús gyára, Újpest,
 Kemény Gusztáv-ut 11.

Köser, a helybéli rabbimátus felügyelete alatt.

Teitelbaum Naftali nyirbátori rabbi úr
 személyes felügyelete alatt

Bejegyzett védjegy.

BONIOL

כשר **kókuszzsirt** כשר

saját sajtolásu kókuszdíóból legkifünőbb
 minőségben szállit az

Első magyar kókuszdíó-olajgyár

„Bóni” gyártelep és mezőgazdasági r.-t.

Nyirbátor.

Epizódok.

— Írta: Szabolcsi Miksa. —

Komáromi Sándor ur, az Egyenlőség segédszerkesztője és legrégebbi dolgozótársa, míg én a Balaton partján a magyar Graetz harmadik kötetén dolgoztam, váltót állított ki a nevemre. Nagyon kedves tőle és én értékes elismerésnek tekintem, hogy kötelezni akart, de az igazság mégis csak az, hogy nekem nem volt szándékomban visszatérni a „Német zsidók”-ra. Igaz, hogy multévi utazásom alkalmából nem csak azokban a városokban fordultam meg, melyekről utleirásomban megemlékeztem, de én Prágáról, Berlinről, Drezdáról, Lipcséről, Nürnbergről és még vagy tíz más városról írni nem akartam. Legfőlebb Fürthnek, melyet kevesen ismernek és melynek nagy zsidó multja van, akartam még szentelni néhány közleményt, de azt sem most, hanem egy tervezett új németországi utazás után, a melynek programjába Fürthet is fölvettem, miután mult évben csak 3 óráig tartózkodtam benne és sem temetőjét, sem zsidó főreáliskoláját nem láttam. De ime, jó távollétem alatt az én régi tisztelt barátom és helyettesem és megírja a lapomban, hogy, visszatérve, folytatni fogom a „Német zsidók”-at. Tartozom-e én ezt beváltani? Tulajdonképpen tartozom. Azt a jelentést felhívásnak tekintem és ebben olyan sok az elismerés, hogy előle kitérni nem illenék. Másrészt azonban mégis csak való, ami való. Mégis csak úgy áll a dolog, hogy én nem ígértem semmit sem és hogy német utleirásomat, egyelőre legalább, folytatni nem akartam. Azért én egyezséget ajánlok az ígéretet kapott közönségnek. Elfogadja, remélem, az ígéretet tett tisztelt barátom is. Nem folytatom az utleirást, de elmondok egynehány epizódot utam ama részéről, melyet le nem írtam és leírni egyelőre nem is szándékozom.

*

I. Miért nem kapható a Gal-Éd?

Prágában természetesen fölkerestem a híres régi temetőt. Ebben a temetőben él még a prágai zsidóság, — mondotta a jelen prágai zsidók valamelyik kritizálója. Igaznak külömben igaz, ha nem is mondta. Elköltözött a prágai zsidóságból a zsidó tudomány, a nagyhirű prágai zsidó főiskolának csak a helye van még meg, mert az el nem párologhatott, mint a szellem, melyet hajdanában onnan terjesztettek. Ki érti még ma Prágában szent irataink nyelvét, melyet valamikor csaknem mindenki értett a Moldau melletti Jeruzsálemben? A vezető, ki a Hradsin csodaszép katolikus templomában, ahol cseh királyok és nagyok közt a magyar Báthory Zsigmond is pihen, kalauzolt, könnyen megfejtette a templom régi latin föliratait, míg a zsidó vezetők az Altneuzsinagógában a templomfalak régi írásait olvasni sem tudták. Pedig nagyrészt ismert zsoltárversek és a betük ökölnyi nagyságuk. Az egyik valami abrakadabrárt olvasott le a falról és adott olyan magyarázatot, hogy megnyult tőle a füle. Az ő, a vezető füle tudniillik.

A svihák ugyanis, ki nem tudta, hogy értek némileg a dologhoz és hogy csak próbára akarom tenni a tudományát, egyszerűen be akart csapni. Mire ugy megrántottam a fülét, hogy még másnap is futott előlem, ahogy az Altneu-templomban, melyet 4 napos prágai tartózkodásom alatt legalább tizszer látogattam meg (nem tudtam betelni vele), megpillantott.

A többi sem értette az egyszerű föliratokat, pedig évek óta vezetők és föladatak, hogy magyarázatot szolgáltatassanak az idegeneknek, kik meglepő nagy számmal keresik föl a prágai zsidó régiségeket. Ezek a vezetők, kik első látogatásomkor, pedig péntek este volt, valószággal megrohantak, később nem is mutatkoztak, ha a templomot fölkerestem. Maguk közt a vezetők rémének nevezték el.

Héber tudás ma már Prágában nincs. De vallássosság sincs. Szombat délelőtti istentisztelet alatt négy templomot jártam be: az Altneu-, a Klaus-, a Meisel- és a Pinkas-templomot, és tudják önök, hányan voltak ezekben a templomokban? Szombat délelőtti istentiszteleten! Az Altneuban tizenhárman, a Klausban huszonketten (ez a főrabbi temploma; itt volt főkantor Guttman Béla), a Meiselben tizenheten és a Pinkasban éppen tizen. Négy templomban hatvanketten, annyian, mint nálunk a legkisebb imaházban.

A Klaus- és a Pinkas-zsinagóga egy-egy fala benn áll a régi zsidó temetőben, melynek kerítésrészletét alkotják. Ama temető nagy halottainak és különösen mátyrjainak a szellemeiről azt tartja a prágai monda (és a prágai ember hisz a mondában; jobban, mint a bibliában), hogy istentisztelet alatt abban a két templomban tartózkodnak. — Mit szólnak vajjon azok a szegény szellemek azokhoz az üres nagy templomokhoz?

Intézmények dolgában is — a modern zsidóság erőssége — szegény a prágai zsidóság. A hitközségnek pl. egyetlen egy temploma van, az a felséges, szent emlék, az Altneu-zsinagóga, melynek korát senki sem állapíthatja meg és amelyben az istentiszteletet, mely ma is olyan, mint 500 esztendő előtt volt, csak azért tartják fönn, hogy a folytonosság meg ne szakadjon. Gondoskodtak róla, hogy *legyen meg mindig a tiz imádkozó ember* — a hitközség egyetlen templomában!

A többi templom *mind* egyleti, vagy alapítványi, a főrabbi is ilyen templomnak a vendége. Ha az egyletek vezetői és az alapítványok kezelői összetüznének pl. a hitközséggel, furcsa helyzetbe hozhatnák. Abba a templomba szoríthatnák, melyben csak tiz fizetett szegényember jóvoltából van még minján és ahol az alijákat ma is — mert, mint már említettem, ebben a templomban az ősrégi szokásokat változatlanul akarják fenntartani, persze csak emlékül — „schok”-ért és „felschok”-ért (régí értékegység) adogatják el.

A prágai zsidóság nagysága és dicsősége már a nagy Rappaport alatt is a multhoz tartozhatott. Wormsi leirásom alkalmából elmondottam már, hogy Rappaport, midőn egyszer egy vidéki rabbi azt mondotta neki:

„Es ist doch eine grosse Sache *Prager* Oberrabbiner zu sein“, ezt felelte: „Das wäre ja richtig, wenn die, welche todt sind, leben, und die welche leben, todt sein möchten!“

Való igaz, a hajdani prágai hitközség minta és anyja volt Izraelben. Milyen ragyogó nevekre akadunk történetében! Avigdor Karo, a „Hoher Rabbi Löw“. David Gans, Rabbi Áron Simon Spiro, Mardochai Meisel, József Del-Medigo, Treuenbergi Bat-Seva, Mardochai Cemach, Jesaja Horovitz, Isak Kohen, David Oppenheim, Ezekiel Landau: zsidó nagyságok, kiknek neveit áhitattal ejti ki, aki a zsidók történetét ismeri. És mennyi hűség, mennyi kitartás, mennyi áldozat, mennyi szenvedés, mennyi martyrium, mennyi világosság, mennyi tudás és mennyi dicsőség szól hozzánk magának a hitközségnek, a *közönségnek* magatartásából, történetéből! De mi maradt mindebből? Mije van a prágai zsidóságnak ma? Semmije, mint a multja. Régi temetője.

Ezt nagy rendben tartja, őrzi, óvja, ápolja, no meg egy kicsit üzérkedik is vele. Prágában sok turista fordul meg, ezek közül egy sem mulasztja el, hogy a régi zsidó temetőt meg ne látogatná, szed tehát tőlük a prágai zsidóság jó magas belépti díjakat. Mutogatja temetőjét pénzért.

Érdekes és fölötte megkapó a város közepén levő ama temető akkor is, ha legrégibb olvasható sirkőve csak 468 esztendő. Ez nem azt jelenti, hogy csak azóta élnek zsidók Prágában. Mert hisz, akié az a sirkő: Rabbi Avigdor Karo, épp arról hires, hogy valósággal fölajduló imát irt az 1389-ben Prágában lefolyt iszonytató zsidómészárlásról, mely a községnek jóidőre véget vetett. Az imát fölvettek a jomkipuri liturgiába, őt magát szentnek mondták és soká zarándokoltak sirjára. Volt tehát Karo előtt is zsidóság Prágában, hisz az a mészárlás 50 esztendővel Karo halála előtt folyt le, — sirkő azonban, olvasható fölírásos sirkő *előbbi korból nincs*.

De ez a prágai zsidóknak nem tetszik.

Az ezer meg ezer sirkő, mely még ma is, mikor a városrendezés folytán jó darabot kellett elvágni a házak közé ékelt temetőből, nagy területre terjed ki, megrázó, impozáns benyomást kelt a látogató lelkében. A köemlékek, melyek között sok művészi alkotás is van, olyan sűrűen állnak egymás mellett, hogy a fenntartott utakon kívül azok közt elmenni nem igen lehet. A terrén, melyet, hogy helyet nyerjenek és hogy a régi halottakra új halottakat temethessenek, ismételten feltöltöttek, eszerint a feltöltés szerint majd emelkedik, majd süllyed. Egy mesterséges domb oldalait megszámlálhatatlan sirkő szegi be, azok t. i., melyek azelőtt azon a helyen állottak, mely a városrendezésnek esett áldozatul, míg a domb belsejét az exhumáltak csontjai töltik meg. Némely sirokon kövekből alkotott egész kis épület emelkedik, melynek *minden oldala* televésve írással, mely az alatta nyugovó érdemeit sorolja föl és a gyászt ecseteli, melyet elhunytá keltett és a veszteséget, melyet a hátramaradottak szenvedtek. Vannak martyrsirok, melyekről regéket mesélnek a többnyire tudatlan veze-

tők, holott az egyszerű fölírás minden költött mesénél megrázóbb. Vannak cineres, jelvényes sirkővek, melyek távolról sem olyan szépek és művésziek ugyan, mint pl. az altonai régi portugál zsidótemető emlékei, melyek leírását adtam, de szebbek minden más askanáz temetőben eddig látott ilyen sirkőveknél. Az ember akarata ellenére is a történelem leheletét érzi azon a helyen, melyen megindulás nélkül senki sem mehet végig, de a prágai zsidóknak ez nem elég. Többet akarnak nyújtani. Erről szól az én prágai esetem, melyet itt elmondandó leszek:

A régi prágai temetőnek egész irodalma van. Azelőtt nem igen foglalkoztam vele, de azt prágai látogatásom előtt is tudtam, hogy van egy kis munka, melyet a mult század egyik legkimagaslóbb zsidó tudósa és kritikus: *Rappoport* Salamon Jehuda, az utolsó, nagy prágai főrabbi fölötte becses és terjedelmes előszóval látott el. A munka neve: *Gal-Éd*, vonatkozással Jákóbnak, a patriarchának esetére, ki, midőn Lábannal szövetséget kötött, ennek jeléül ama idők szokása szerint embereivel köhalmot emeltetett, melyet gal-éd-nak mondott, ami azt jelenti: a *halom-tanu*. Tanu a sir halma, vagy köve is, mely annak a könynek a tárgya. Az elnevezés szintén Rappoporttól származik.

Erre az előszava által híressé vált kis munkára lett volna szükségem Prágában. Mint olaszországi és palesztinai utazásom alkalmából, úgy Németországban is az volt az elvem, hogy mielőtt megnézem a dolgokat, előbb, ha csak módját ejthettem, megismerem őket. Így szerettem volna én ezt Prágában is. És mert Rappoportért, kit én egyáltalában a zsidóság egyik legnagyobb szellemének tartok, különben is rajongok, a temető dolgában első sorban az ő utbaigazítására vágytam. *Prágában*, nemde, csak nem lehet olyan nehéz dolog megszerezni egy munkát, mely *Prága* legnagyobb emléké-ről szól, melyet prágai szerző irt meg és a prágai főrabbi vezetett be.

Legelőször a prágai Beerdigungs-Brüderschaft, azaz tulajdonképpen a prágai zsidóság (mert Prágában ma az a zsidóság) irodájában kerestem. Csak azon keresztül juthatunk a temetőbe. Megváltjuk a belépő jegyet, megnézzük az aranykönyvet, melybe egész sora az uralkodóknak és fejedelmi személyeknek írta be nevét, megvásároljuk a temető albumát és Foges Benedikt Volksschul-Oberlehrer urnak a prágai zsidó régiségekről irt füzetét és egy vagy több, végtelen folyékonysággal regélő vezetőnek kiszolgáltatva, belépünk a temetőbe, melyet az irodától csak egy fal választ el. Ebben az irodában csak meg lesz a Gal-Éd, gondoltam.

Azt mondták, meg van, de most nem érnek rá azt keresni, úgy is megkapom akármelyik könyvkereskedésben.

Mentem érte Pascheleshez, Paschelestől Brandeishoz, de a Gal-Édot sehol sem kaptam. Azt mondták, hogy ezt a könyvet rég összevásárolták. Visszatértem a Beerdigungs-Brüderschaft-hoz, ahol most már

azt mondták, hogy éppen csak egyetlen példányuk van.

— De hisz nekem nem is kell több, mint egy.

— De azt az egyet — szolt a haragos felelet — csak nem adhatjuk oda!

— Nem viszem el, — kezdtem újból a tárgyalást. Itt leülök és átlapozom. Nem nagy az egész. Nekem különben csak az előszóra van szükségem. Szeretném megnézni, mielőtt a temetőbe mennék.

Ugy tettek erre, mintha keresnék a könyvet, de csakhamar kijelentették, hogy így hevenyében nem találják, különben sem arra való az ő idejük, hogy kereséssel töltsék.

— Láttam, hogy azt a könyvet *nem akarják* a kezembe adni, természetes, hogy annál nagyobb szorgalommal kezdtem keresni.

— Egy ismerősöm egy bácsit nevezett meg, a kinél van egy ronggyá vált példány, de 10 koronát kér érte. — Meglesz, mondtam, csak hozza el. De nem hozta, estig megvette tőle valaki; szóval nem tudtam szert tenni a Gal-Édra.

Kerestem azután a munkát Poppelbauernél Berlinben, Kaufmannál Frankfurtban, kerestem a hamburgi és a kölni zsidó könyvkereskedőknél, de mindenhol azt mondták, a könyvet összevásárolták; nincs.

Nem is jutottam hozzá, csak itthon, ahol az a kellemes meglepetés ért, hogy nem is azt keresve, ráakadtam a Gal-Édra. Valamikor valahol megvettem, kissé lapozgattam benne, félretettem és megfeledkeztem róla. Most már tudom, miért nem kapható a Gal-Éd.

A munkát sok szakértelemmel és tudással *Lieben Koppelman* írta meg 1856-ban. A sirkövek ezreiből kikeresett százhetvenet, melyek fölírását leközölte és a fölírásokhoz, ahol módjában volt, életrajzi adatokat is fűzött. Becses munkát végzett, de kritika nélkül közölt 3 olyan sirkőfelíratot is, melyekre a prágaiak régóta büszkék és melyek hitelességét a világ minden kincséért sem engednék megtámadni. Az egyik sirkő *hatszázhatból*, a második *kilenszáznegyvenkettőből*, a harmadik *kilencszáznyolcvanból* való. Azután nincs sirkő egészen 1439-ig, akkor halt meg a fentt már említett ismert zsidó ima-szerző és kabalista: Rabbi Avigdor Karo.

Rappoport már most az ő megbecsülhetetlen értékű héber előszavában kimutatja, hogy a prágai temető legrégibb sirköve Avigdor Karoé. Az itt felsorolt 3 sirkő nagyobb kora tévedésen alapszik.

A sirkövön, igaz, rajta van, hogy emelték jámbor Szaráhnak, Jóséf Kohen özvegyének az ötödik ezred *salelu* (366) évében, azaz a rendes időszámítás 606. esztendejében (*salelu* = 1772 azt jelenti: elragadták, a szó betűinek a száma 366-ot ad). Csakhogy nem szabad szem elől téveszteni, hogy 606-ban nem is ismerték még a zsidók a világ teremtése után való számítást, az évszámot ezenkívül sohasem foglalták össze még akkor szóban, mint ahogy ez itt történik a *salelu*-szóban. A fölírásos sirkőállítás abban az időben különben sem volt szokás, arról meg, hogy akkor már éltek volna zsidók

Csehországban, sehol sincsen szó. A fölírás frazeológiája sem illik abba a korba. Olyan floskulákat, mint azon a sirkövön, csak a 17. században produkáltak és az a kő abból az időből is való. Nem 606-ban, hanem 1606-ban emelték.

Rappoport azon a fölíráson több hibát mutat ki (amit mindenki észrevesz, aki héberül tud), amiből azt következteti, hogy szerzője gyenge tudásu és kicsiny intelligenciájú ember lehetett, akiről föl lehet, tételezni, hogy mert 5366-ot irtak, azt hitte, hogy az ötödik ezred járja, holott az már a hatodik ezred, a mi ezredünk volt. Találkozni ma is emberekkel, kik azt hiszik, hogy pl. a 930. év a kilencedik századba esik, mert benne van a 900, holott az már a tizedik század. Így tévedt ama fölírat készítője is, ki többek közt az *ötödik* ezredet is (*leelef hachamisi*) hibásan írja. „*Leelef hachamisah*“-nak, ahogy ő írja, semmi értelme.*

Világos ezek után, hogy az a sirkő teljes ezer esztendővel fiatalabb, mintahogy általában hiszik.

Hasonló elmeállással és megdönthetetlen argumentációval mutatja ki Rappoport a másik két sirkőről is, hogy több századdal később emeltettek, mint azt, a hibás keltezésből kiindulva, hiszik.

Ezt pedig nem szereti, nagyon nem szereti a prágai zsidóság, mely különösen az első sirkő segítségével csaknem régibbnek mondhatja magát Csehországban és Prágában, mint maga Csehország és Prága. Az ilyen sirkövek ezenkívül — ezt hihetik a prágai zsidók, — jobban is vonzanak, azért nem látják szívesen, ha a halhatatlan Rappoport előszavával ellátott Gal-Éd héberül tudó emberek kezébe kerül, azért tűnt el a könyvkereskedésből a Gal-Éd és azért nem kaphattam én azt meg a Beerdigungs-Brüderschaft irodájában.

Az előbb említett Foges Benedikt ur, ki a Beerdigungs-Brüderschaft részére egy füzetet pingált tele a prágai régiségekről, elsősorban persze nagy kevélyen azt a három sirkövet vonultatja föl, futólag megjegyezvén, hogy Rappoport ugyan azt állítja, hogy nem autentikusok, csakhogy Rappoport, kóhén lévén, nem volt sohasem abban a temetőben és így azokat a sirköveket nem látta.

Ha Foges urnak fogalma volna arról, mi a bölcse tekintete!

Van egy régi cigányanekdota, mely szerint a more kivel a földes ur két ludat küld a plébánosnak, utközből az egyiket eladja. A hitványabbat elviszi a paróchiára és levél kíséretében átadja a papnak. Ez elől vassa a levelet és szól a cigányhoz: akasztani való, hová tette a liba párját? A cigány, mintha villám sújtotta volna, úgy megijedt erre a beszédre. Leborult és

* A sirkőfölírás héber szövege ez:

אל"י דגה ודה. בשנים ועשר" בו נה. שנת שדלו
לאהה החמשה. נשללה האשה. עטרת ראשנו נפלה. שרה
אשת יוסה כ"י ז"ל החסודה. זולת לעני פתחה ידה. דבורה
בנחת ויופי. ברי שמץ ודופי. מתמדת היתה לבית קוד.
מקדמת ומאחרת לכל דבר קוד. בנים לתורה גדלה ופרנסה.
יראת ד' היתה. זכותה יעמוד. ראתי.

imádkozott. Meg volt ugyanis győződve, hogy a pap nem más, mint az emberalakot öltött devla. Mert honnan tudhatta, hogy vele két libát küldtek, mikor azt a papnak senki meg nem mondta? Hogy az emberek irás útján is értekezhetnek egymással, azt a cigány föl nem fogta észszel.

Hát nem elég egy Rappoportnak, ha látja a sirkő-fölírás másolatát? Nem elég neki, ha csak hall róla?

És ha látta volna, akkor megváltozott volna az igazság, hogy a 7. századbéli emberek nem élhettek a 17. század floskulusaival? Vagy megszűnt volna ténynek lenni, hogy a hetedik század kezdetén még nem keltezték a dolgokat a világteremtéstől és hogy akkor Csehországban zsidók még nem éltek?

A bölcs, ki mestereink tanítása szerint külobb a prófétánál, a távolból is lát, a balga akkor is vak, ha szeme elé tartod a dolgokat.

Minek kellett Rappoportnak azt a sirkövet látnia? Hányszor hatolt az ő szeme századokon keresztül és hány töle messzire eső homályos dolgot világított meg nap-pali fényvel? Hát az Ur választotta lángésznek, hogy valamit megtudjon, úgy kell, hogy lássa a dolgokat, mint Foges Benedikt?

Első Leánykiházasítási Egylet m. sz.

Gyermek- és élet-biztosító intézet.

BUDAPEST, VI., Teréz-körút 40—42. sz.

Alapított 1863. évben.

Folyó évi június havában 1.852,000 korona értékű biztosítási ajánlat nyújtott be és 1.513,800 kor. értékű új biztosítási kötvény állított ki.

Biztosított összegek fejében 140,579 kor. 92 fillér fizettetett ki.

1907. január 1-étől 1907. június 30-áig bezárólag 11.761,730 kor. értékű biztosítási ajánlat nyújtott be és 10.046,330 kor. értékű új biztosítási kötvény állított ki.

Biztosított összegek fejében a folyó évben 616,531 korona 62 fillér és az intézet fennállása óta 11.819,777 korona 53 fill. fizettetett ki.

Ezen intézet a gyermek- és életbiztosítás minden nemével foglalkozik a legolcsóbb díjtételek és legelőnyösebb feltételek mellett.

A főváros legelőkelőbb, új modern berendezésű

כשר vendéglője

Teréz-körút 20. sz. a. létezik.

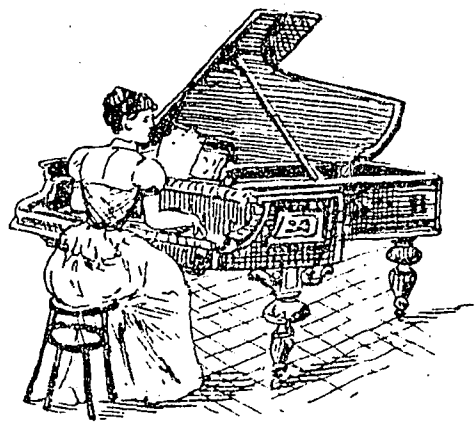
A legizlésebb ételek, hamisítatlan finom italok, pontos kiszolgálás és kiváló tisztaság által remélem vendégeim megelégedését kivívni.

Lakodalmak és ünnepi ebédek megrendelését elvállalom jutányos árak mellett.

Tisztelettel

FISCHER ZSIGMOND

Teréz-körút 20. sz.

Nem csodagyermek

is lehet nagy művész a zongora-játszásban, a Piano-Player Symplex zongorajátszó készülék által, melynek segítségével bárki még a legkomplikáltabb zenedarabokat is valóságos művészi tökélyvel képes bármely zongorán eljátszani.

Megtekinthető vételkötelezettség nélkül a magyarországi vezérképviselőknél:

STERNBERG ÁRMIN ÉS TESTVÉRE

cs. és kir. udvari hangszer-gyár

BUDAPEST, VII., Rákóczi-ut 36. sz.

STERNBERG fonografok, gramfonok a világ legtökéletesebb beszélőgépei és művészi hengerei.

STERNBERG műkedvelői, zenekari és szalonhangszerei a legjobbak.

Képes hangszer-árjegyzék (minden cikkről külön) ingyen.

Első magyar aranyhímző telep.

Ő cs. és kir.

**József Ágost Főherceg
kamarai szállítója.**

Kitüntetve:

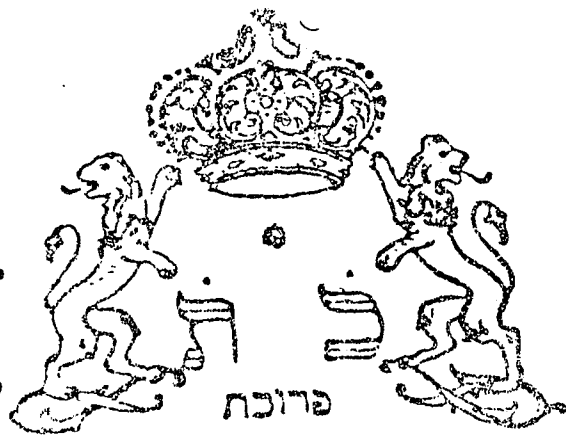
London, Bécs, Budapest és Zsolna

London Grand Prix nagy arany érme

és keresztje.

Budapest, Deák Ferenc-utca 17,

I. emelet.

HERZEMMA

ajánlkozik mindennemű aranyhímzések, különösen

Tóra-köpenyek, sulchan-terítők, chupak stb.

kiválóan izléses, precíz és jutányos elkészítésére.

Hivatkozva e téren szerzett óriási praxsisukra, valamint úgy a főváros, mint a vidék nagyobb templomainak szállított, ezrekre rugó hímzésekre vonatkozó elismerő levelekre.

A KRISTÁLY forrás

szénsavval telített ásványvize hasznos ital étvágyzavaroknál és emésztési nehézségeknél. A legtisztább és legegészségesebb asztali és borviz. — Hatható szomjesillapító. — Övszer fertőző betegségek ellen. — Orvosi rendelet szerint egy melegített pohárral igyék éhgyomorra.

Kivánatra telítés nélküli töltést is szállít a

Szt. Lukácsfürdő Kútvállalat Budán.